ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 62ον. ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 1926. Ἀριθ. 11

ΧΛΙΑΡΟΤΗΣ

«Ἐπειδὴ εἶσαι χλιαρὸς..., μέλλω νὰ σὲ ἐξεμέσω».
Ἀποκ. γ'. 16.

Ὁ Χριστιανός, ἀποδεχόμενος τὸν Χριστὸν καὶ ὁμολογῶν πίστιν καὶ ὑποταγὴν εἰς Αὐτόν, δέον νὰ εὑρίσκηται ἐπὶ ἐπιπέδου πνευματικῆς ζωῆς ὑψηλοῦ, δέον νὰ κατακτᾷ συνεχῶς νέα ἐδάφη πνευματικῆς ζωῆς καὶ χρησιμότητος, δέον νὰ διατηρῇ ἀμείωτον τὸν ἐνθουσιασμόν του ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας Αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ἔδωκεν ὑπόσχεσιν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Δυνάμεθα δὲ μετὰ θετικότητος νὰ εἴπωμεν ὅτι λέγοντες «Χριστιανικὴν ζωήν», δὲν ἐννοοῦμεν τόσον τὴν ἀπόκτησιν αὐτῆς, ὅσον τὴν **διατήρησιν** καὶ τὴν **αὔξησιν** αὐτῆς. «Ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν» (Ἰωάν. ι'. 10).

Τοῦτο εἶναι τὸ ἰδεῶδες Χριστιανικὸν φρόνημα. Ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς πνευματικῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ πνευματικὴ τοῦ Χριστιανοῦ ζωὴ ὑπόκειται εἰς τρομερὰς αὐξομειώσεις, αἱ δὲ μειώσεις ὑποσκάπτουν αὐτὰ ταῦτα τὰ θεμέλια τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ ὑποστάσεώς του.

Μία κατάστασις μειώσεως τῆς πνευματικῆς τοῦ Χριστιανοῦ ζωῆς εἶναι ἡ **χλιαρότης**, περὶ τῆς ὁποίας ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς λέγει διὰ τοῦ στόματος τοῦ Κυρίου: «Ἐπειδὴ εἶσαι χλιαρὸς.... μέλλω νὰ σὲ ἐξεμέσω». Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἐν τῇ Γραφῇ ἀηδεστέρα διὰ τὸν ἄνθρωπον ἔκφρασις τοῦ «μέλλω νὰ σὲ ἐξεμέσω».

Ἡ χλιαρότης εἶναι μία **ἀρνητικὴ κατάστασις**. Κατ' ἀνιοῦσαν μὲν κλίμακα σημαίνει ἔλλειψιν θερμότητος, κατὰ κατιοῦσαν δὲ ἔλλειψιν ψυχρότητος. Εἰς ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις εἶναι μία ἐπαμφοτερίζουσα ἀόριστος κατάστασις. Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι μία **κατάστασις διγνωμίας** — μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου — καὶ «ἄνθρωπος δίγνωμος εἶναι ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ» (Ἰάκωβ. α'. 8).

Ἡ θερμότης εἶναι **ζωή**. Τοῦτο εἶναι ἀληθὲς τόσον εἰς τὸν φυσικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον. Ἡ ψυχρότης ἐξ ἀντιθέτου εἶναι **θάνατος**, φυσικῶς καὶ πνευματικῶς.

Τούτου ἕνεκεν εἶναι ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ ὅπως τὰ πνευματικὰ ὄντα ἐν τῷ κόσμῳ, τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὦσι πλήρη ζωῆς καὶ πρὸς ἴδιον αὐτῶν ὄφελος καὶ πρὸς ὄφελος πάντων τῶν ἐρχομένων εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν.

Διὰ νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἔλλειψιν τῆς πνευματικῆς θερμότητος καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, δέον νὰ γνωρίσωμεν τί σημαίνει **πνευματικὴ θερμότης**. Αὕτη σημαίνει α) ἰσχυρὸν βαθμὸν **ἀφοσιώσεως** πρὸς τὸν Χριστόν· β) πραγμα-

τικὴν **προσπάθειαν πρὸς ἀφομοίωσιν** πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ γ) **ἐντεταμένην καλλιέργειαν χρησιμότητος** ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἔλλειψις ἢ στέρησις τῶν ἀνωτέρω καθιστᾷ τὸν Χριστιανὸν χλιαρόν, ὁδηγεῖ εἰς χλιαρότητα, τῆς ὁποίας πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν:

α) Τὰ αἴτια.
β) Τὸ ἀποτέλεσμα.
γ) Τὴν θεραπείαν.

I. Τὰ αἴτια τῆς χλιαρότητος.

Ἡ χλιαρότης, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, εἶναι μία κατάστασις ἀρνητική. Ἔλλειψις ἀφοσιώσεως, ἀφομοιώσεως, χρησιμότητος. Δικαίως δὲ ἐρωτᾷ τις: Πόθεν γεννᾶται ἡ κατάστασις αὕτη δι' ἄνθρωπον ὁμολογήσαντα καὶ ὑποσχεθέντα πίστιν καὶ ὑποταγὴν τελείαν (μέχρι θανάτου, ἐὰν ἤθελεν ἡ χρεία τὸ καλέσει) εἰς τὸν Χριστόν;

Ἐνταῦθα δέον ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς ἡμέρας τῆς **πρώτης ἀφυπνίσεως τῆς συνειδήσεως** ἑνὸς ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου —ἀφυπνίσεως προελθούσης ἐκ τῆς ἀκροάσεως τοῦ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου τελείου ἔργου τοῦ Χριστοῦ, ἢ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς, συνοδευομένης μετὰ θερμῆς προσευχῆς, ἢ ἐκ συναναστροφῆς πνευματικῆς, καθ' ἣν συνεζητήθησαν ζητήματα σωτηρίας καὶ ἐξιλαστηρίου ἔργου τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ μέσα, ἅτινα ἐπέφερον τὴν ἀφύπνισιν τῆς συνειδήσεως καὶ ὡδήγησαν ἔπειτα τὸν ἁμαρτωλὸν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὸν Γολγοθᾶ, κατέληξαν εἰς τὴν ἀναγεγεννημένην ἐν Χριστῷ ζωὴν καὶ ἔθεσαν αὐτὸν ἀσφαλῶς εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἁγιασμοῦ, τὰ μέσα, λέγω, ταῦτα ὤφειλον νὰ χρησιμοποιῶνται διαρκῶς καὶ ἐντεταμένως, διὰ νὰ ἐπιφέρωσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τελικῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλ' ἰδού, ὅτι τὰ μέσα ταῦτα, μὴ χρησιμοποιηθέντα καταλλήλως καὶ ἐκτενῶς, ἐπέφεραν καὶ ἐπιφέρουν συχνάκις τὴν **χλιαρότητα**, ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων:

α') Τῆς ἀμελείας περὶ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῶν Ἁγίων Γραφῶν.

Ἡ Ἁγία Γραφή, ὡς κανὼν καὶ ρυθμιστὴς τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἔργων τοῦ Χριστιανοῦ, εἶναι τὸ ἀναφαίρετον ἐγκόλπιον αὐτοῦ. Ἐγκόλπιον ὅμως οὐχὶ τῆς κατηγορίας τῶν «μή μου ἅπτου», ἀλλ' ἐγκόλπιον πρὸς μελέτην καὶ ἔρευναν, διὰ νὰ ἀντλῇ ἐκεῖθεν ὁ Χριστιανὸς τὴν πνευματικὴν ἐκείνην τροφήν, ἡ ὁποία θὰ αὐξάνῃ τὴν γνῶσιν καὶ ἐπίγνωσιν αὐτοῦ, θὰ διευκολύνῃ τὴν μίμησιν καὶ θὰ πραγματοποιῇ τὴν ἀφομοίωσιν πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Ἡ ἀμέλεια περὶ τὴν χρῆσιν τῆς Γραφῆς ἀμβλύνει τὴν ἀντίληψιν, ἐλαττώνει τὴν γνῶσιν καὶ σταματᾷ τὴν ἀφομοίωσιν πρὸς τὸν Χριστόν, γεννῶσα τοιουτοτρόπως τὴν χλιαρότητα.

β') Τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς προσευχῆς.

Ὁ Χριστιανὸς εἶναι ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς. Λέγοντες δὲ προσευχήν, ἐννοοῦμεν τὴν ζῶσαν ἐκείνην ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς διὰ τοῦ μόνου Μεσίτου καὶ Λυτρωτοῦ ἡμῶν Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, κατὰ τὸ «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε».

Πρὸ πάσης ἀσχολίας ἢ ἐνεργείας, ὁμιλίας ἢ ἐπιχειρήσεως πρέπει ὁ Χριστιανὸς νὰ ζητῇ τὴν ἔγκρισιν, τρόπον τινα, καὶ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Ἐγκατάλειψις τοῦ ἰσχυροτάτου τούτου ὅπλου κατὰ τῶν ἀπειραρίθμων πειρασμῶν καὶ δυσκολιῶν, ἀμέλεια τῆς ἀπείρου ταύτης δυνάμεως πρὸς ἐπιτυχίαν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, θᾶττον ἢ βράδιον θὰ ἐπιφέρῃ πνευματικὸν κλονισμόν καταλήγοντα εἰς τὴν χλιαρότητα.

γ΄) Τῆς παραμελήσεως τῆς δημοσίας λατρείας.

Ἡ δημοσία καὶ κοινὴ λατρεία τῶν Χριστιανῶν δὲν εἶναι μία ἁπλῆ διαδήλωσις χριστιανικὴ τῆς κομματικῆς τῶν Χριστιανῶν δυνάμεως, οὔτε ἐπίδειξις πρὸς τὸν πολὺν κόσμον. Ἡ δημοσία λατρεία δὲν εἶναι ἁπλῆ ἀκρόασις ἀναγνωσμάτων Γραφικῶν, ψαλμῳδίας καὶ προσευχῶν. Ἡ δημοσία λατρεία, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι μία κοινὴ ὁμολογία καὶ ὑπόσχεσις τῶν Χριστιανῶν ὅτι θέλουσιν ἀκολουθεῖ τὸν Χριστὸν ἐν ἀνάγκῃ καὶ μέχρι αὐτοῦ τοῦ Γολγοθᾶ, εἶναι καὶ μία ἀκένωτος πηγὴ πληροφορίας, βεβαιώσεως, οἰκοδομῆς, αὐξήσεως, συμμετοχῆς εἰς τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἀναφέρω δύο μόνον περιπτώσεις κυρούσας τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς—ἡ ἡμέρα τῶν γενεθλίων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Παναγίου Πνεύματος—ἦτο ἡμέρα κοινῆς λατρείας, καθ' ἣν ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ παρευρισκόμενοι ἔλαβον τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἐνῷ διὰ τοὺς δέκα μαθητάς, συνελθόντας ἀφ' ἑσπέρας ἐπὶ τὸ αὐτό, ὑπῆρξεν ἡμέρα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, διὰ τὸν ἀπουσιάσαντα Θωμᾶν ὑπῆρξεν ὄχι ἡμέρα ἁπλῆς ἐλλείψεως χαρᾶς ἀλλ' ἀσυγγνώστου δυσπιστίας πρὸς τοὺς συμμαθητάς του, μεθ' ὧν ἐπὶ τριετίαν ὁλόκληρον συνανεστράφη, συνωμίλησε, συνέφαγε, συνειργάσθη. Ὁ Θωμᾶς ὠλίσθησε πρὸς τὴν χλιαρότητα καὶ δὲν ἀπεῖχεν εἰ μὴ βήματά τινα ἀπὸ τὴν παντελῆ ψυχρότητα. Καὶ διατί; Διότι παρημέλησεν ἓν καθῆκον—τὸ καθῆκον τοῦ νὰ εὑρίσκηται μετὰ τῶν δέκα, καθ' ἣν ὥραν συμπροσηύχοντο, καὶ ἐγκατελείφθη κενὴ ἡ θέσις του. Ἡ κενὴ θέσις μας κατὰ τὰς τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους ὥρας τῆς δημοσίας λατρείας εἶναι ὁ ἀσφαλὴς πρόδρομος τῆς χλιαρότητος.

δ΄) Παραμελήσεως μιᾶς τῶν οὐσιωδεστέρων διατάξεων τοῦ Σωτῆρος—τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Κυρίου.

Ὁ Κύριος ἡμῶν διέταξε: «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Εἶπε δὲ τὰς λέξεις ταύτας πρὸς τοὺς μαθητάς του καὶ δι' αὐτῶν πρὸς πάντας τοὺς πιστοὺς καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας. Τί γίνεται ὅμως μὲ μέλη τινὰ κοινωνά, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν φορὰν λησμονοῦν τὸ καθῆκον τοῦτο καὶ τὴν εὐλογίαν ταύτην ἐξ ὁλοκλήρου; Πῶς εἶναι δυνατόν, μὴ διαπιστοῦντα καὶ διακηρύττοντα τὴν ἑνότητά των μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων νὰ διατηρῶσιν εἰς τὸν ἐμπρέποντα βαθμὸν τὴν θερμότητά των τὴν πνευματικήν; Ὡρισμένως θὰ ἐκπέσωσιν εἰς τὴν χλιαρότητα. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπωμεν καὶ δι' ἐκείνους, οἵτινες διὰ λόγους πολλοὺς καὶ ποικίλους—δικαιολογίας ἀδικαιολογήτους—κατόπιν ὁλοκλήρων ἐτῶν Χριστιανικῆς ζωῆς—οὔτε ζητοῦν καθόλου νὰ ἑνωθοῦν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας; Ὡρισμένως ἡ χλιαρότης θὰ ἦναι τὸ κατάντημά των.

ε΄) Ἀδιαφορίας καὶ ἀπροσεξίας εἰς τὴν καθημερινήν μας ζωήν. Χαλάρωσις

τῆς Κυριακῆς, διὰ νὰ μὴ εἴπω βεβήλωσις αὐτῆς. Μικροψεύματα καὶ μικροαδικίαι, μικροζηλοτυπίαι καὶ μικροκαταλαλιαὶ καὶ ποικῖλα ἄλλα μικροπράγματα ἀνάξια δῆθεν προσοχῆς. Αὐστηρότης πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἀσύγγνωστος ἐπιείκεια πρὸς ἑαυτούς. Πάντα ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα μὲ ἀκατάσχετον ὁρμὴν ὑποβιβάζουν τὴν πνευματικὴν θερμοκρασίαν πρὸς τὴν χλιαρότητα.

ΙΙ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς χλιαρότητος.

Ἀπὸ τὸ ὕψος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξυψοῦται ὁ Χριστιανὸς διὰ τοῦ Χριστοῦ, εἶναι λίαν τρομακτικὴ ἡ πτῶσις. Μετ' ἰλιγγιώδους ταχύτητος κατέρχεται τὸν κατωφερῆ δρόμον, μὴ δυνάμενος δυστυχῶς νὰ σταθῇ εἰς κανὲν σημεῖον μεταξὺ τοῦ βαθμοῦ τῆς θερμότητος πρὸς ζωὴν καὶ τῆς ψυχρότητος πρὸς θάνατον.

Δὲν εἶναι ποτὲ δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ μένῃ στάσιμος εἰς μίαν κατάστασιν. Τὸ πνευματικὸν θερμόμετρον τοῦ ἀνθρώπου εὑρίσκεται διαρκῶς ἐν κινήσει ἢ πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω. Καὶ ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος παντὸς Χριστιανοῦ, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Παύλου ἐξαιρουμένου, εἶναι «μήπως εὑρεθῇ ἀδόκιμος». Καὶ τίς δὲν τρέμει πρὸ τῆς ψύξεως, ἥτις εἶναι προάγγελος τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου; Ἡ χλιαρότης, ἐὰν μὴ ἀναχαιτισθῇ ἐγκαίρως, ἀσφαλῶς θὰ ὁδηγήσῃ πρὸς τὴν ψύξιν τοῦ θανάτου.

ΙΙΙ. Ἡ θεραπεία τῆς χλιαρότητος.

Ἡ ἀνακάλυψις τῶν αἰτίων καὶ ἀποτελεσμάτων μιᾶς νόσου ἢ ἡ διάγνωσις μιᾶς ἀσθενείας, θὰ ἦτο μία ἄσκοπος ἐργασία ἐὰν δὲν συνωδεύετο ἀπὸ τὰ μέσα τῆς θεραπείας.

Ἡ θεραπεία τῆς χλιαρότητος θὰ ἦναι εὔκολος, ἐὰν ἀρχίσωμεν νὰ καλλιεργῶμεν ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ἡ ἔλλειψις ἐπέφερε τὴν χλιαρότητα. Πρέπει δηλ. νὰ ἀναθεωρήσωμεν τὴν πορείαν μας ἀπ' ἐκεῖ ὅπου ἀφήσαμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν τύχην τῶν περιστάσεων καὶ τῶν ἀδιαφοριῶν μας.

α') Πρέπει ἀμέσως νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν συστηματικὴν ***μελέτην τῆς ἁγίας Γραφῆς****, ἀφομοιούμενοι πρὸς τὰ ἀναγινωσκόμενα διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς διδασκαλίας τῆς Γραφῆς εἰς τὴν καθημερινήν μας ζωήν. Ὑπάρχουν σήμερον πολλοὶ ἄνθρωποι, ἀφοσιούμενοι πρὸς τὰς χυδαιοτέρας ῥυπαρότητας, τὰς ὁποίας ἀναγινώσκουν. Εἶναι ἔγκλημα δι' αὐτοὺς ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν κακίαν· εἶναι προτέρημα καὶ εὐλογία τὸ νὰ ἀφομοιωθῶμεν πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἡ ὁποία εἶναι τὸ μόνον βιβλίον τοῦ κόσμου πρὸς ἠθικοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου.*

β') Πρέπει ἀμέσως νὰ ἀρχίσωμεν πάλιν νὰ συχνάζωμεν παντοῦ ὅπου ζωογονεῖται τὸ ἐνδιαφέρον μας διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Αὐτῷ ζωὴν καὶ ἐπικοινωνίαν—εἰς κηρύγματα, συλλόγους, συμπροσευχάς, συναθροίσεις πνευματικάς, λατρείαν δημοσίαν. Εἰς ταῦτα ἡ θέσις μας πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε κατειλημμένη.

γ') Πρέπει νὰ ἐπαναρχίσωμεν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ***πνεύματος τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἐργασίας****—ὑπὲρ τοῦ πνευματικοῦ καλοῦ τῶν πέριξ ἡμῶν—προσευχῆς καὶ εἰλικρινοῦς δράσεως.*

δ') Ἂς λάβωμεν τὴν ἀπόφασιν νὰ ***συμμορφωθῶμεν*** *ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς*

πρὸς πᾶσαν διάταξιν τοῦ Χριστοῦ, ἀφορῶσαν εἰς τὴν πνευματικήν μας αὔξησιν, προσέχοντες εἰς τὴν ζωήν μας καὶ παρακινοῦντες ἀλλήλους εἰς εὐσέβειαν καὶ καλὰ ἔργα.

Ἂς μὴ νομίσωμεν, φίλε ἀναγνῶστα, ὅτι εἷς μόνον τρόπος ὑπάρχει αὐξήσεως τῆς πνευματικῆς μας θερμότητος καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ δράσεως. Εἶναι τόσον ποικίλα τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, ὥστε καὶ τὸ πλέον ἁπλοῦν καὶ κοινὸν νομιζόμενον μᾶς εἶναι ἀναγκαῖον καὶ μάλιστα χρειάζεται νὰ τὸ ἐκδηλώσωμεν εἰς τὴν ζωήν μας τὴν Χριστιανικήν. Καὶ σὺ καὶ ἐγὼ καὶ οἱοσδήποτε ἄλλος, ἃς χαίρωμεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὅτι ὁ Κύριος χρησιμοποιεῖ τὸ μικρόν μας χάρισμα—ἕνα γλυκὺν λόγον, μίαν συμπάθειαν ἢ παρηγορίαν, ἓν ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος—διὰ τὴν αὔξησιν καὶ ἡμῶν αὐτῶν εἰς τὴν πνευματικότητα καὶ διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἄλλων. Ἂν καλούμεθα νὰ δεικνύωμεν τὴν θερμότητά μας διὰ λόγου ἢ διὰ ἁγίας σιωπῆς, ἤτοι διὰ τοῦ παραδείγματος ἢ τῆς ζωῆς ἡμῶν, διὰ τῆς ἀγαθοεργίας ἢ διὰ τῆς μέχρι θανάτου ἀγάπης, τοῦτο εἶναι ἀδιάφορον· ἀρκεῖ ὅτι γίνεται διὰ νὰ αὐξάνῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὴν ἐπαφὴν καὶ κοινωνίαν μας μετὰ τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀφοσίωσιν, ἀφομοίωσιν καὶ χρησιμότητα μετ' Αὐτοῦ καὶ δι' Αὐτοῦ, ὅπως ὑπερπηδήσωμεν τοὺς κινδύνους τῆς χλιαρότητος καὶ φθάσωμεν ἀσφαλῶς εἰς τὸν ηὐξημένον ἐκεῖνον ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἐνθουσιασμόν, εἰς τὴν ἔνθεον ἐκείνην πνευματικὴν ζωηρότητα ἥτις θὰ ἦναι πρὸς δόξαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

Ο ΚΑΝΩΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

(Συνέχεια)

Ἡ Καινὴ Διαθήκη.

Μεταξὺ τοῦ τελευταίου βιβλίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς Νέας Διαθήκης μεσολαβεῖ χρονικὸν διάστημα ὑπερπενταχοσίων ἐτῶν, κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ νῆμα τῆς Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας συνεχίζεται ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν συγγραφέων. Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ μεταδίδεται εἰς πάσας τὰς χώρας, ὅπου οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Διασπορᾶς μετέβησαν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἱερὰ των βιβλία, μετ' ὀλίγον μεταφρασθέντα ὑπὸ τῶν Ἑβδομήκοντα, οὕτω δὲ οἱ διανοούμενοι μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν, ἐξοικειωθέντες πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὴν προσδοκίαν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου, εὑρίσκονται καὶ αὐτοὶ ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ.

Ἡ ἔλευσις τοῦ Μεσσίου, ἡ ἐπίγειος αὐτοῦ ζωὴ καὶ διδασκαλία, ἡ ἵδρυσις τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ καὶ ἡ μέλλουσα ταύτης δόξα, ἀποτελοῦσι τὸ θέμα τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ταῦτα εἶναι 27 τὸν ἀριθμόν, οἱ δὲ συγγράψαντες αὐτὰ εἶναι ὀκτώ —Ἀπόστολοι καὶ ἄλλοι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὰ βιβλία ταῦτα ἐβράδυναν νὰ προέλθωσιν εἰς τὸ φῶς, συγγραφέντα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, ἴσως διὰ τὸν λόγον ὅτι οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἔζων διαρκῶς ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐνδόξου ἐπανόδου τοῦ Κυρίου αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπως παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὴν Ἐκκλησίαν Του, ὡς δ' ἐκ τούτου ἐθεωρήθη περιττὴ ἡ συγγραφὴ τοιούτων βιβλίων. Δὲν εἶναι ἐν τούτοις ἀμφίβολον, ὅτι τινὲς μεταξὺ τῶν πρώτων ἐκείνων Χριστιανῶν, εἴτε ὡς αὐτόπται μάρτυρες, εἴτε παρ' αὐτοπτῶν μαρτύρων, τῶν Ἀποστόλων, ἀκούσαντες τὰ τοῦ βίου καὶ τῆς διδαχῆς τοῦ Κυρίου, συνέγραψαν ταῦτα ἐν εἴδει ἀπομνημονευμάτων, ἅτινα συλλεγέντα ἀπετέλεσαν τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς Χριστιανικῆς φιλολογίας. Ἡ κατ' ἔμπνευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συγγραφὴ τῶν κανονικῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης δὲν ἀνέρχεται πέραν τοῦ ἔτους 37 μ. Χ. Προηγήθησαν ὅμως τῶν Εὐαγγελίων αἱ δύο πρὸς Θεσσαλονικεῖς Ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου, προκληθεῖσαι ὑπὸ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης· ἔτι δὲ προγενεστέρα τούτων ὑπῆρξεν ἡ μνημονευομένη ἐν Πράξ. ιε', 23—29 ἐπιστολὴ τῆς Συνόδου Ἱεροσολύμων πρὸς τὰς ἐξ ἐθνῶν Χριστιανικὰς ἐκκλησίας· γενικῶς δὲ αἱ Ἐπιστολαὶ ἐγράφησαν ἐφ' ὅσον ἐπληθύνοντο αἱ Ἐκκλησίαι καὶ ἀνεφύοντο μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ζητήματα πίστεως καὶ διοικήσεως. Τελευταία δὲ ὅλων ἐγράφη ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου.

Ὡς πρὸς τὴν ὕλην αὐτῶν, τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης διακρίνονται εἰς ἱστορικά, δογματικὰ καὶ ἀποκαλυπτικὰ ἢ προφητικά. Ἐν συνόλῳ δὲ ἀποτελοῦσι τὸν συνταγματικὸν χάρτην τῶν Χριστιανῶν, τὸ ἐπίσημον συμβόλαιον τῆς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ νέας οἰκονομίας ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, τὸ κείμενον τῆς *συνθήκης τῆς χάριτος*, ἣ ὁ Θεὸς συνῆψε διὰ τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου μετὰ τῆς πεπτωκυίας ἀνθρωπότητος, ὡς δηλοῖ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα «Νέα Διαθήκη», ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Παλαιάν, τὴν ἐπὶ τοῦ Νόμου στηριζομένην. Εἰς τὰ βιβλία ταῦτα ἐκτίθεται ἀπὸ ὅλων τῶν ἀπόψεών του τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἀνίκανος νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Νόμου ἄνθρωπος δύναται νὰ δικαιωθῇ ἀπέναντι τοῦ δικαίου Θεοῦ. Ἅπασα δὲ ἡ Κ. Διαθήκη ἔχει ὡς θέμα καὶ κέντρον καὶ τέλος τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μόνου ἐπιτελεῖται ἡ δικαίωσις αὐτὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ εἰσαγωγὴ αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Ἱστορικὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης.

Τὰ ἱστορικὰ βιβλία εἶναι τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια καὶ αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ἔργα τῶν Ἀποστόλων Ματθαίου καὶ Ἰωάννου, τοῦ ἐπονομασθέντος Θεολόγου, καὶ τῶν Εὐαγγελιστῶν Μάρκου καὶ Λουκᾶ. Εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως κοσμικῆς ἱστορίας ἔγγραφα πολύτιμα, ὡς ἀναφέροντα γεγονότα γενικῆς σπουδαιό-

τητος, διὰ τῶν ὁποίων, ἐνῷ ἐπιβεβαιοῦται ἡ ἀκρίβεια τῆς Εὐαγγελικῆς ἀφηγήσεως, στηρίζεται καὶ ἡ παγκόσμιος ἱστορία.

Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ Εὐαγγελίου τούτου Ματθαῖος, ὁ υἱὸς τοῦ Λευΐ, ὁ ποτὲ τελώνης, Ἰουδαῖος ἐξ Ἰουδαίων, οὐχὶ δὲ ἄμοιρος παιδείας, σκοπὸν ἔχων νὰ πείσῃ τοὺς Ἰουδαίους ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ προαγγελθεὶς ὑπὸ τῶν Προφητῶν Μεσσίας, ἔγραψε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Ἀραμαϊκήν, παρεφθαρμένην διάλεκτον τῆς Ἑβραϊκῆς, ἥτις ἦτο ἡ καθομιλουμένη γλῶσσα τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Ἰουδαίων, ὅπου ἡ Ἑλληνικὴ ὡμιλεῖτο μᾶλλον ὑπὸ τῶν πεπαιδευμένων. Ὑποτίθεται δὲ ὅτι ἐγράφη ἐν Παλαιστίνῃ περὶ τὸ ἔτος 40 μ. Χ. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως 20 περίπου ἐτῶν, ὁ Ματθαῖος, θέλων νὰ καταστήσῃ τὸ Εὐαγγέλιόν του προσιτὸν εἰς εὐρύτερον κύκλον, τὸ ἔγραψεν ἐκ δευτέρου εἰς τὴν Ἑλληνικήν. Ἡ ἐξακρίβωσις τῆς χρονολογίας τῶν πρώτων Χριστιανικῶν συγγραμμάτων δὲν εἶναι εὔκολος· αἱ γνῶμαι διχάζονται ὡς πρὸς τὴν προτεραιότητα τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου. Ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις κλίνουσαι ὑπὲρ τῆς προτεραιότητος τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου.

Θέμα καὶ βασικὴ ἰδέα τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου εἶναι τὸ ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἕλκων τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ καταγωγὴν συμφώνως πρὸς τὸν Ἰουδαϊκὸν νόμον ἀπὸ τοῦ Δαβίδ, εἶναι ὁ προαγγελθεὶς Μεσσίας. Ὅτι ἡ ζωὴ καὶ ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἐκπροσωποῦσι τὴν οὐσίαν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας, καὶ ὅτι ἑπομένως Αὐτὸς εἶναι τὸ πλήρωμα τῶν προφητειῶν. Ὅτι ἡ κατ' αὐτοῦ μέχρι θανάτου ἀντίστασις τοῦ ***κιβδήλου Ἰουδαϊσμοῦ*** δὲν ἠδυνήθη νὰ ματαιώσῃ τὸν σκοπόν, δι' ὃν ἦλθεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' ὅτι διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐπετελέσθη ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ συμφιλίωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ***βασιλείας αὐτοῦ, — τοῦ αἰωνίου Προφήτου, Ἀρχιερέως*** καὶ Βασιλέως.

Μαρτυρίαι ὑπὲρ τῆς γνησιότητος καὶ αὐθεντικότητος τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου. Ἡ ἀρχαιοτάτη ὅλων εἶναι ἡ τοῦ Παπίου, ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως, ἀκμάσαντος περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 2ας μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος (ὅρα Ἐκκλησ. Ἱστορίαν Εὐσεβίου γ'. 39). Ἐπιβεβαιοῦται ὑφ' ὅλων σχεδὸν τῶν πρώτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, Εἰρηναίου, Ὠριγένους, Εὐσεβίου, Ἱερωνύμου καὶ Ἐπιφανίου, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Τατιανοῦ, μαθητοῦ τοῦ Μάρτυρος Ἰουστίνου.

Εὐαγγέλιον κατὰ Μᾶρκον.

Μᾶρκος, ὁ συγγραφεὺς τοῦ φερωνύμου Εὐαγγελίου, ὁ καὶ Ἰωάννης ὀνομαζόμενος, ἀνῆκεν εἰς εὔπορον Ἰουδαϊκὴν οἰκογένειαν τῶν Ἱεροσολύμων, παρὰ τῇ ὁποίᾳ οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ συνηθροίζοντο πρὸς λατρείαν (Πράξ. ιβ'. 12). Ὅτι ἡ οἰκογένεια αὕτη κατήγετο ἐκ Ρώμης δὲν φαίνεται ἀπίθανον, δεδομένης τῆς οἰκειότητος τοῦ Μάρκου πρὸς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν καὶ τῆς φανερᾶς Ρωμαϊκῆς διανοητικότητος, ἣν προδίδει τὸ ὕφος τοῦ ἔργου του. Ὁ Μᾶρκος ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἐν Ρώμῃ, ὡς ἔγγιστα μεταξὺ τοῦ 68—70 μ. Χ. Κατὰ τὸν Εἰρηναῖον (185 μ. Χ.), τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἐγράφη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, οὗτινος ἐπὶ δύο ἔτη ὁ Μᾶρκος ὑπῆρξεν ἐν Ρώμῃ σύντροφος ἀχώριστος,

Ἀναμφιβόλως ὁ Μάρκος, ὡς μὴ εὐτυχήσας νὰ γνωρίσῃ αὐτοπροσώπως τὸν Κύριον, θὰ ἠρύσθη πολλὰς πολυτίμους πληροφορίας παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὅστις ἔζησεν ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἐν στενῇ μετὰ τοῦ Διδασκάλου αὐτοῦ συναφείᾳ. Δὲν ἕπεται ὅμως ἐκ τούτου, ὅτι ὁ Πέτρος ὑπηγόρευσεν εἰς τὸν Μάρκον τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο. Τοὐναντίον, ὡς πληροφορεῖ ὁ Εὐσέβιος (Ἐκκλ. Ἱστ. β'. 15), ὁ Ἀπόστολος μαθὼν ὅτι ὁ Μάρκος κατ' ἔμπνευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶχε συγγράψει τοῦτο χάριν τῶν ἐν Ῥώμῃ Χριστιανῶν, εἶδε τὸ ἔργον, ἐπεκύρωσε τὴν αὐθεντείαν αὐτοῦ, καὶ ἐνέκρινε τὴν εἰσαγωγήν του εἰς τὴν δημοσίαν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας.

Θέμα καὶ βασικὴ ἰδέα τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου εἶναι ἡ ἀκατάσχετος πρόοδος τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐμφαινομένη εἰς τοὺς ἀλλεπαλλήλους ἀγῶνας καὶ θριάμβους τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἑκάστου τῶν ὁποίων προηγήθη καὶ περίοδος προετοιμασίας, μία προσωρινὴ ὑποχώρησις πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν ἔφοδον. Τελευταία τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνάληψις Αὐτοῦ, ὁπόθεν μέλλει νὰ κατέλθῃ πάλιν, ἵνα κατενέγκῃ τὸν τελικόν του θρίαμβον.

Μαρτυρίαι καὶ ἀποδείξεις· Παπίου, Ἰουστίνου Μάρτυρος, Τατιανοῦ, (Διατεσσάρων) Εἰρηναίου, Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας, Τερτυλλιανοῦ.

Τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον.

Περὶ τοῦ συγγραφέως τοῦ Εὐαγγελίου τούτου ἐλαχίστας ἔχομεν πληροφορίας. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου (Κολοσ. δ'. 14, ι'. 11) πληροφορούμεθα ὅτι ἦτο ἐθνικὸς τὴν καταγωγήν, ἰατρὸς δὲ τὸ ἐπάγγελμα, διακεκριμένος δὲ καὶ λίαν ἀγαπητὸς συνεργάτης ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ (Φιλήμ. 24 Β'. Τιμ. δ'.11). Κατὰ τὸν Εὐσέβιον καὶ τὸν Ἱερώνυμον, ἐγεννήθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας. Κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον, ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν κυρίως ἐν Γαλατίᾳ, κατὰ δὲ τὸν Νικηφόρον ὑπέστη τὸν σταυρικὸν θάνατον ἐν Ἑλλάδι, καθηλωθεὶς ἐπὶ ἐλαίας. Θέμα καὶ βασικὴ ἰδέα τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου, εἶναι ὁ παγκόσμιος χαρακτὴρ τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ ἔργου Αὐτοῦ. Τοῦτο ὑποστηρίζει ἀφ' ἑνὸς μὲν γενεαλογῶν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, ἔπειτα δὲ δεικνύων ὅτι ὁ ἐνσαρκωθεὶς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦτο καθ' ὅλα ὅμοιος τοῖς ἀνθρώποις, παρεκτὸς ἁμαρτίας. Ὡς ἑλληνομαθὴς καὶ λόγιος ὁ Λουκᾶς γράφει διὰ τοὺς Ἕλληνας, τονίζων μὲ εὐφράδειαν καὶ λεκτικὴν σαφήνειαν τὸ ἠθικὸν κάλλος καὶ μεγαλεῖον τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰς ἀρετὰς διὰ τῶν ὁποίων καθίστατο σεβαστὸς καὶ συμπαθὴς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἄπειρον φιλανθρωπίαν, ἥτις ἔφερεν αὐτὸν εἰς στενὴν ἐπαφὴν μετ' ἐκείνων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἀφῆκε τὴν ἐν οὐρανοῖς δόξαν αὐτοῦ. Ὁλόκληρος ἡ διδασκαλία τοῦ 3ου Εὐαγγελίου περιστρέφεται περὶ τὴν διττὴν ὑπόστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὡς τοῦ τελείου καὶ ἰδεώδους ἀνθρώπου καὶ ὡς τοῦ Κυρίου τοῦ ἐξ οὐρανοῦ (Α' Κορ. ιε'. 47).

Περὶ τοῦ τόπου, ὅπου ἐγράφη τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, ὑπάρχει μεγάλη διαφωνία μεταξὺ τῶν θεολογούντων, ὧν ἄλλοι προέκριναν τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἄλλοι τὴν Βοιωτίαν, τὴν Ἀχαΐαν, τὴν Καισάρειαν, τὴν Ῥώμην, κτλ. Ἡ δὲ ἐποχὴ τῆς συγγραφῆς πιθανολογεῖται περὶ τὸ 80 μ. Χρ.

Μαρτυρίαι καὶ ἀποδείξεις. Ἡ ἀρχαιοτέρα ὅλων τῶν ἀποδείξεων ὅτι ὁ συγγραφεὺς

τοῦ 3ου Εὐαγγελίου εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν συγγραφέα τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, εἶναι ἡ ἐν ἀρχῇ τῶν Πράξεων δήλωσις τοῦ ἰδίου Λουκᾶ. Ὁ Εἰρηναῖος (Κατὰ Αἱρ. γ'. 1, 14), ὁ Ὠριγένης (παρ' Εὐσεβίῳ, Ἐκκλ. Ἱστορ. ς' 25) καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς (Κατὰ Μαρκίωνος δ'. 2) ἀδιστάκτως τάσσουσι τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον εἰς ἴσην μοίραν μετὰ τῶν λοιπῶν ***ὁμολογουμένων*** Βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην.

Ἰωάννης ὁ ἐπικληθεὶς Θεολόγος, ὁ ἀγαπητὸς μαθητὴς τοῦ Κυρίου, ὁ καὶ παραλαβὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν σταύρωσιν, ἦτο υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου, εὐπόρου ἁλιέως τῆς Γαλιλαίας, καὶ τῆς Σαλώμης. Νεώτατος ὅλων, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων κληθέντων μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ἐπέζησε δὲ ὅλων, ἀποθανὼν φυσικὸν θάνατον ἐν ἡλικίᾳ 100 ἐτῶν ἐν Ἐφέσῳ. Εἰς τὸ διάστημα τοῦ μακροῦ τούτου βίου συνέγραψε τὸ φερώνυμον Εὐαγγέλιον καὶ τὰς Ἐπιστολάς, τελευταῖον δὲ τὴν Ἀποκάλυψιν.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἐγράφη μεταξὺ τοῦ 85 καὶ 98 μ.Χ., πάντως ὅμως μετὰ τὰ τρία πρῶτα Εὐαγγέλια, τῶν ὁποίων εἶναι, τρόπον τινά, συμπλήρωμα, καθὸ πραγματευόμενον κυρίως περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπικινδύνου αἱρέσεως τῶν ἀρνουμένων ταύτην Γνωστικῶν.

Θέμα καὶ βασικὴ ἰδέα: ***Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ προαιώνιος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου.*** Ἡ κυρίαρχος αὕτη ἰδέα ἐκφράζεται διὰ τῆς εἰσαγωγικῆς προτάσεως: «Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο», εἰς δὲ τὰ κεφάλαια ε'—ι' καὶ ιδ'—ιζ', ἀναπτύσσεται τὸ θέμα τῆς Θείας ὑποστάσεως, ἡνωμένης ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς τελειοτάτης ἀνθρωπίνης φύσεως.

Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον διακρίνεται ἀπὸ τῶν τριῶν ἄλλων Εὐαγγελίων ὑπὸ ἐξάρσεως πνευματικῆς, ἥτις ἀπορρέει ἐξ αὐτοῦ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Ἐνῷ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ ἐξετάζουσι τὴν ἀνθρωπίνην καταγωγὴν τοῦ Θεανθρώπου, ὁ Ἰωάννης γενεαλογεῖ αὐτὸν ἄνωθεν, δεικνύων Αὐτὸν παρὰ τῷ Πατρὶ προαιωνίως ὑπάρχοντα, ἐξ ἀγάπης δὲ ἐνσαρκούμενον, ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπον. Τοῦτο ἐκφράζει ὁ Αὐγουστῖνος λέγων ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ περιεπάτησαν ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τοῦ Κυρίου, ὁ δὲ Ἰωάννης ἀνῆλθεν ὑπεράνω τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων καὶ ἀρχῶν μέχρις Ἐκείνου, δι' ἐμφανίζει λέγων: «***Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος***». Πάντες δὲ οἱ ἑρμηνευταί, ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἐξαίρουσι τὸ τὸ ἰδιάζον πνεῦμα τοῦ Θεοπνεύστου συγγραφέως τοῦ Εὐαγγελίου τούτου.

Μαρτυρίαι καὶ ἀποδείξεις. Ἀρχαιοτάτη πηγὴ εἶναι ὁ Εἰρηναῖος καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἱππολύτου συνάγεται ὅτι τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἦτο ἐν χρήσει ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἀπὸ τοῦ ἔτους 117 ἢ 120 μ. Χ. Ὁ Θεοφύλακτος, Χρυσόστομος, Εὐθύμιος, Θεόδωρος ὁ ἐκ Μοψουεστίας καὶ Αὐγουστῖνος, παρέχουσι θησαυρὸν μαρτυριῶν.

Ἀνακεφαλαίωσις.

Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια ἀποτελοῦσιν ἓν καὶ μόνον Εὐαγγέλιον ἀπὸ τεσσάρων ἀπόψεων παρουσιαζόμενον — «Εὐαγγέλιον τετραπλοῦν», ὡς λέγει ὁ Εἰρηναῖος.

Ἑκάστη δὲ τῶν ἀπόψεων τούτων εἶναι προϊὸν τῆς ἰδιοσυγκρασίας, τῆς διανοητικῆς ῥοπῆς καὶ τοῦ σκοποῦ ἑκάστου τῶν συγγραφέων, οἵτινες καίπερ θεόπνευστοι δὲν ἔπαυσαν νὰ ἦναι ἀνθρώπινα ὄργανα μεταδόσεως τῶν θείων ἀληθειῶν. Ὁ Ματθαῖος γράφει ἀπὸ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπόψεως διὰ τοὺς θεοσεβεῖς Ἰουδαίους, τοὺς ἀναμένοντας τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν περὶ Μεσσίου προφητειῶν. Ὁ Μάρκος, ἐξοικειωμένος μὲ τὸ σοβαρὸν καὶ θετικὸν πνεῦμα τῶν Ρωμαίων, γράφει διὰ τούτους. Ὁ ἑλληνομαθὴς καὶ λόγιος Λουκᾶς παρουσιάζει τὸν Χριστὸν καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καταλλήλως πρὸς τοὺς λεπτολόγους καὶ διανοητικῶς προηγμένους Ἕλληνας. Ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ καταγωγῆς, γράφει διὰ πάντας τοὺς ποθοῦντας νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ὑπερτάτης σοφίας καὶ ἀγάπης, τῆς συγκεντρουμένης ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεανθρώπου.

Τὰ τέσσαρα ταῦτα Εὐαγγέλια εἶναι ἀπομνημονεύματα αὐτοπτῶν μαρτύρων ἢ συγχρόνων τῶν συμβάντων, ἅτινα ἐξιστοροῦσιν. Αὐτὴ δὲ ἡ ποικιλία τῶν ἀπόψεων, ἡ ἀνεξαρτησία περὶ τὴν συγγραφήν, ἡ μείζων σημασία, ἥτις ἀποδίδεται ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου εἰς τὰ διάφορα ἐπεισόδια, εἶναι τεκμήρια τῆς γνησιότητος αὐτῶν, ἀποκλείοντα τὴν ἰδέαν συνεννοήσεως πρὸς δημιουργίαν μύθου. Ἡ ἀκρίβεια ἄλλως τε τῶν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις καὶ Πράξεσιν ἱστορικῶν συμβάντων ἐπιβεβαιοῦται καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἱστορίας. Ἡ δὲ ὁμόφωνος ἀποδοχὴ τῶν βιβλίων τούτων ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν τῶν πρώτων αἰώνων, ὡς γνησίων, ἀξιοπίστων καὶ αὐθεντικῶν, ἀρκεῖ ὅπως πείσῃ ἡμᾶς ὅτι ταῦτα εἶναι ἄξια τῆς πλήρους ἐμπιστοσύνης παντὸς εἰλικρινῶς ζητοῦντος νὰ γνωρίσῃ τοὺς κανόνας τῆς ζωῆς καὶ πίστεως, οὓς ἀφῆκεν εἰς τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ ὁ ἱδρυτὴς τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἀπόκρυφα Εὐαγγέλια.

Ὅπως συνέβη καὶ μὲ τὰς πολυαρίθμους παραποιήσεις τῶν κανονικῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οὕτω καὶ πέριξ τῶν γνησίων Εὐαγγελίων—τῶν ἔργων τῶν γνωστῶν ἡμῖν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν—ἀνεφύη πληθὺς νόθων ἢ ἀποκρύφων «Εὐαγγελίων»—τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θωμᾶ, τὸ τοῦ Νικοδήμου, τὸ Πρωτευαγγέλιον Ἰακώβου, τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Γεννήσεως τῆς Παρθένου Μαρίας, ἡ Ἱστορία Ἰωσὴφ τοῦ Τέκτονος, τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Σωτῆρος, τὸ κατὰ Ἑβραίους Εὐαγγέλιον, τὸ κατὰ Αἰγυπτίους Εὐαγγέλιον, μετὰ 40—50 ἄλλων παρομοίων συγγραμμάτων, ὧν μόνον τὰ ὀνόματα διεσώθησαν. Οὐδὲν τούτων ἠδυνήθη νὰ κατακτήσῃ θέσιν ἐν τῷ Κανόνι τῆς Καινῆς Διαθήκης.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

Ὑπὸ Ριχάρδου Τρὲντς (Richard Trench)
(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'.

Τί ἐστι παραβολή;

Ὅσοι συγγραφεῖς ἠθέλησαν νὰ δώσωσι τὸν ὁρισμὸν τοῦ τί ἐστι παραβολὴ δὲν φαίνονται νὰ εὗρον εὔκολον τὴν διατύπωσιν τοιούτου ὁρισμοῦ, δίδοντος ὅλα τὰ ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ τῆς παραβολῆς καὶ συνάμα μὴ συμπεριλαμβάνοντος χαρακτηριστικὰ περιττὰ καὶ τυχαῖα. Δὲν θὰ ἐπιχειρήσω καὶ ἐγὼ νὰ προσθέσω ἕνα ἀκόμη εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ὁρισμούς, ἀλλὰ θὰ ἀρκεσθῶ εἰς τὸ νὰ σημειώσω ***κατὰ τί διαφέρει ἡ παραβολὴ*** ἀπὸ τὸν ***μῦθον***, τὴν ***ἀλληγορίαν*** καὶ τὰς τοιαύτας συγγενεῖς παραστάσεις· φρονῶ δὲ ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ προκύψωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὰ ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ τῆς παραβολῆς.

1. Ὑπάρχουσί τινες, οἵτινες συγχέουσι τὴν παραβολὴν πρός τὸν Αἰσώπειον ***μῦθον***, ἢ ἐλαχίστην μόνον διάκρισιν ποιοῦνται μεταξὺ παραβολῆς καὶ μύθου· ὡς λ. χ. ὁ Λέσσιγγ καὶ ὁ Στόρρ, οἵτινες ἀποφαίνονται ὅτι ὁ μὲν μῦθος ἀφηγεῖται γεγονός τι ὡς πράγματι ἐπισυμβάν, ἐνῷ ἡ παραβολὴ τὸ ἐκθέτει ὡς ὑποθετικὸν καὶ δυνάμενον νὰ ἐπισυμβῇ. Ἐν τούτοις, ἡ διαφορὰ εἶναι πολὺ βαθυτέρα καὶ πραγματικωτέρα. Ἡ μὲν παραβολὴ ἀποσκοπεῖ τὸ νὰ διδάξῃ πνευματικὸν καὶ οὐράνιόν τι μάθημα, ὁ δὲ μῦθος, παρ' ὅλην του τὴν σοφίαν, δὲν αἴρεται ὑπεράνω τῶν γηΐνων πραγμάτων καὶ οὐδέποτε ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ διδάξῃ τι ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον ἢ τὴν ἐξ ὑπολογισμοῦ ἠθικήν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν προνοητικότητα, τὴν ἐπιφυλακτικότητα, καὶ ταῦτα πολλάκις συνιστᾷ εἰς βάρος τῶν ὑψηλοτέρων ἀρετῶν. Ὁ μῦθος διδάσκει ἀκριβῶς τὸ ἐπίπεδον ἐκεῖνο τῆς ἠθικῆς, τὸ ὁποῖον ὁ κόσμος ἐννοεῖ καὶ ἐπιδοκιμάζει, καὶ τίποτε περισσότερον. Ἀλλ' οὐδεμίαν θέσιν ἔχει ὁ μῦθος εἰς τὰς Ἱερὰς Γραφάς, οὐδὲ δύναται νὰ ἔχῃ, ἀφοῦ ὁ σκοπὸς τῶν Γραφῶν εἶναι τὸ νὰ ἀφυπνίσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν εἰς τὴν συναίσθησιν καὶ γνῶσιν τοῦ Θείου, καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν πνευματικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὸν μῦθον συνήθως τὰ δρῶντα πρόσωπα εἶναι ζῷα, οἱ δὲ ἄνθρωποι παρουσιάζονται μόνον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς πρὸς τὰ ζῷα σχέσεις των. Ἐπειδὴ δὲ αἱ μεταξὺ ζώων σχέσεις οὐδὲν ἐνέχουσι τὸ πνευματικόν, οὐδὲν τὸ χρήσιμον ἢ διδακτικὸν παρέχουσι διὰ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν παραβολήν, ἐξ ἄλλου, τὰ ζῷα, ἂν καὶ δὲν ἀποκλείωνται τελείως, προβάλλουσι μόνον ἐφ' ὅσον σχετίζονται μὲ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ μὲ τὴν ἐξουσίαν, ἣν τῷ ἔδωκεν ὁ Δημιουργὸς ἐπὶ τῶν ζώων.

2. Ὡς ἐκ τοῦ ὑψηλοτέρου ἠθικοῦ χαρακτῆρος καὶ προορισμοῦ τῆς παραβο-

λῆς, πρέπει αὕτη νὰ ἦναι σοβαρὰ, καὶ νὰ μὴ κατέρχηται εἰς σκώμματα ἢ ἀστεϊσμοὺς περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν, μωριῶν ἢ ἐγκλημάτων, ἐνῷ ὁ μῦθος κινεῖ τὸν γέλωτα, διὰ νὰ διδάξῃ σοφίαν τινά.

3. Ἑτέρα διαφορὰ ἔγκειται εἰς τοῦτο, ὅτι, ἐνῷ ὁ μῦθος ἀφηγεῖται ὡς ἀληθῆ πράγματα ἅτινα πάντες γνωρίζουσιν ὅτι ***δὲν εἶναι ἀληθῆ***, ὡς λ.χ. ὅταν παριστάνῃ τὰ ζῷα καὶ τὰ δένδρα ὡς ὁμιλοῦντα καὶ λογικευόμενα, ἡ παραβολὴ ***οὐδέποτε ἐξέρχεται τοῦ κύκλου τῶν νόμων τῆς φύσεως*** εἰς τὸν κύκλον τῆς φαντασίας καὶ τοῦ ἀνυπάρκτου. Ὁ μέγας Διδάσκαλος εἰς τὰς παραβολὰς Του ἐχρησιμοποίει τὴν Θείαν δημιουργίαν ὡς αὕτη πράγματι εἶναι, διὰ νὰ διδάξῃ τὰς ὑψηλὰς Αὐτοῦ διδασκαλίας.

4. Ἡ παραβολὴ ὡσαύτως διαστέλλεται σαφῶς ἀπὸ τῆς ***παροιμίας***, ἂν καὶ εἰς τὴν Κ. Διαθήκην ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν παροιμίαι τινὲς ὀνομάζονται παραβολαί, (1) ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ παραβολαί τινες χαρακτηρίζονται ὡς παροιμίαι. (2)

Ἡ σύγχυσις αὕτη προέρχεται ἐν μέρει ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν ὑπῆρχε ***μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις*** διά τε τὴν ***παραβολὴν*** καὶ τὴν ***παροιμίαν*** καὶ τοιουτοτρόπως οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς, οἵτινες συνείθιζον νὰ σκέπτωνται Ἑβραϊστί, δὲν διέστειλαν τὰς δύο ταύτας ἐννοίας, τοσούτῳ μᾶλλον καθ᾽ ὅσον καὶ ἡ παραβολὴ καὶ ἡ παροιμία εἶναι σχῆμα λόγου αἰνιγματῶδες, περιέχον κεκρυμμένας ἐννοίας. Ἐν τούτοις διαφέρουσιν ἀλλήλων κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ μὲν παραβολὴ ζητεῖ δι᾽ εἰκόνος ἢ παραστάσεως τινος νὰ ἐξηγήσῃ ἢ σαφηνίσῃ ἀλήθειάν τινα, ἡ δὲ παροιμία συνήθως εἶναι ἀλήθειά τις συνεπτυγμένη εἰς μίαν φρᾶσιν ἢ ὀλίγας λέξεις, πολλάκις σκοτεινὰς καὶ χρῃζούσας σκέψεως ἢ ἐξηγήσεως πρὸς κατανόησιν. (3)

Ἀπομένει νὰ ἐξετάσωμεν ποία ἡ διαφορὰ μεταξὺ παραβολῆς καὶ ***ἀλληγορίας***. Ἡ διαφορὰ ἔγκειται μᾶλλον εἰς τὴν μορφὴν ἢ εἰς τὴν οὐσίαν. Εἰς τὴν ἀλληγορίαν τὸ σημαῖνον καὶ τὸ σημαινόμενον, τὸ παριστῶν καὶ τὸ παριστώμενον, εἶναι στενῶς συνδεδεμένα, ἀντὶ νὰ ἦναι χωριστὰ καὶ νὰ παραλληλίζωνται, ὡς ἐν τῇ παραβολῇ. Οὕτω λ. χ. τὸ Ἰωάν. ιε.´ 1—8 («Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή») εἶναι ἀλληγορία. Ὡσαύτως ἐν Ἰωάν. ι.´ 1—16 ἔχομεν δύο ἀλληγορίας σχεδὸν

---

(1) «Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην, Ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτόν» (Λουκ. δ.´ 23) «Ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς, Ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἱματίου καινοῦ ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν» (Λουκ. ε.´ 36), «Τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην» (Ματθ. ιε.´ 14,15).

(2) Ἐν Ἰωάν. ι.´ 1—5 ὁ Κύριος ἐκθέτει ὑπὸ τὴν παρομοίωσιν τοῦ ποιμένος τῶν προβάτων τὰς σχέσεις Ἑαυτοῦ πρὸς τὸν λαὸν Αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ἀμέσως ἐν ἐδαφίῳ 6 ἀναγιγνώσκομεν: «Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς». Ἐπίσης ἐν Ἰωάν. ις.´ 25, 29: «Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν......Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Ἴδε, νῦν παρρησίᾳ λαλεῖς καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις».

Γενικῶς δὲ εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι ἡ λέξις **παραβολὴ** οὐδαμοῦ συναντᾶται εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ἡ δὲ λέξις **παροιμία** οὐδαμοῦ εὑρίσκεται εἰς τὰ ἄλλα τρία Εὐαγγέλια.

(3) Ὡς ἐπὶ παραδείγματι, αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνικαὶ παροιμίαι «Χρυσέα χαλκείων» καὶ «Βοῦς ἐπὶ γλώσσης».

συμπεπλεγμένας, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Κύριος ἡμῶν παριστᾷ ἑαυτὸν ἀφ' ἑνὸς ὡς τὴν Θύραν τῶν προβάτων, ἀφ' ἑτέρου ὡς τὸν Καλὸν Ποιμένα τῶν προβάτων. Τὸ «Ἴδε, ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. α.' 29) εἶναι ἔκφρασις ἀλληγορική, ἐνῷ τὸ «Ἐφέρθη ὡς ἀρνίον ἐπὶ σφαγὴν» (Ἡσα. νγ'. 7) εἶναι παραβολή. Ἡ ἀλληγορία δὲν ἔχει ἀνάγκην, ὅπως ἡ παραβολή, ἐξηγήσεως ἢ ἀποσαφηνίσεως ἔξωθεν, διότι ἐμπεριέχει αὐτὴ τὴν ἑαυτῆς ἐξήγησιν, ἥτις συμβαδίζει μὲ τὴν ἀφήγησιν. (1)

Β.'

Ἡ διὰ παραβολῶν διδασκαλία

Ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τινας περιστάσεις μετεχειρίσθη παραβολὰς εἰς τὴν διδασκαλίαν Αὐτοῦ, ἵνα ἀποκρύψῃ ἀπό τινας τῶν ἀκροατῶν του ἀληθείας, ὧν ἦσαν ἀνάξιοι ἢ ἀκατάλληλοι νὰ λάβωσι γνῶσιν. (2)

Ἐν τούτοις, πέρα τῶν ἐξαιρέσεων τούτων, ὁ Κύριος ἐχρησιμοποίει τὰς παραβολὰς κατὰ γενικὸν κανόνα (ὅπως πάντες οἱ διὰ παραβολῶν διδάξαντες) πρὸς ***διασαφήνισιν τῶν ἀληθειῶν***, ἃς ἤθελε νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τοὺς ἀκροατάς του. Διότι ἡ παραβολὴ παραλληλίζουσα μίαν πνευματικὴν ἀλήθειαν μὲ εἰκόνα τινὰ εἰλημμένην ἐκ τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἢ τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι μόνον ἐξηγεῖ τὴν ἐν λόγῳ ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ ***τὴν ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι ἀλήθεια***, ἐκ τῆς ἀναλογίας πρὸς πράγματα πασίγνωστα καὶ παγκοίνως ἀναμφισβήτητα. Ὁ ὑλικὸς καὶ φυσικὸς κόσμος γίνεται τοιουτοτρόπως μάρτυς καὶ βεβαιωτὴς τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἀΰλου κόσμου, εἶναι δὲ ἔμφυτος εἰς πᾶσαν ἀνθρωπίνην διάνοιαν ἡ συναίσθησις τῆς ἁρμονίας ταύτης μεταξὺ τῶν δύο κόσμων. Διὸ σφάλλονται οἱ νομίζοντες ὅτι αἱ παραβολαὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐσταχυολογήθησαν ὑπ' Αὐτοῦ εἰκῇ καὶ κατὰ τύχην. Ὅταν ὡμίλησε πρὸς τὸν Νικόδημον περὶ ***τῆς ἄνωθεν γεννήσεως***, μετεχειρίσθη τὴν εἰκόνα ταύτην, διότι μόνον δι' αὐτῆς ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν πνευματικὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μεταβολήν, ἥτις εἰσάγει αὐτὸν εἰς νέαν ζωήν, ὅπως ἡ κατὰ σάρκα γέννησις εἰς τὴν κατὰ σάρκα ζωήν. Ἔφερε τὸν παραλληλισμὸν ***τῆς ἀκαλλιεργήτου γῆς***, ἥτις βλαστάνει μόνον ἀκάνθας καὶ τριβόλους, διότι αὐτὴ εἶναι ὁ ἀληθὴς τύπος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἥτις διὰ τῆς ἁμαρτίας περιῆλθεν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὡς ἡ γῆ κατάραν. Τὰ ***ζιζάνια***, ἅτινα ἀναποδράστως συμφύονται μετὰ τοῦ σίτου καὶ ἐν τούτοις ἐν τέλει ἀποχωρίζονται αὐτοῦ, ἀπεικονίζουσι τὴν ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι ἀνάμιξιν καὶ τὸν ἐν τῷ μέλλοντι διαχωρισμὸν τῶν δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων. Ἡ σῆψις καὶ ***ἀποσύνθεσις τοῦ μικροῦ κόκκου*** ἢ σπόρου ἐν τῷ χώματι καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως ταύτης ἀναβλάστησις τοῦ θαλεροῦ στάχυος

(1) Φαεινὸν παράδειγμα ἀλληγορίας εἶναι τὸ γνωστὸν ἔργον τοῦ Ἰω. Βουνιάνου: «Ἡ Πρόοδος τοῦ Χριστιανοῦ Ἀποδημητοῦ».

(2) Ματθ.' ιγ.' 10—15: «Διατί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς;.... Ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται», κτλ. Μάρκ. δ.' 11,12: «Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται· ἵνα βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συνιῶσι». Πρβλ. Λουκ. η.' 10.

καὶ τοῦ ὡραίου ἄνθους ἐμπεριέχει τὴν πρόρρησιν τῆς ἐνδόξου ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, διὰ τῆς αὐτῆς ὑπερανθρώπου καὶ ὑπερκοσμίας δυνάμεως.

Εἰς τοῦτο ἔγκειται ἡ διὰ παραβολῶν διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἡμῶν: Ὅτι ὁ περὶ ἡμᾶς **ὁρατὸς κόσμος εἶναι καὶ αὐτὸς δημιούργημα τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ**, ὅστις μᾶς προσκαλεῖ νὰ εἰσέλθωμεν καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν Αὐτοῦ κόσμον· ὅτι ἡ ἀπαισία διδασκαλία τῶν Γνωστικῶν καὶ Μανιχαίων, οἵτινες διέκρινον μέγα χάσμα μεταξὺ τοῦ κόσμου τῆς φύσεως καὶ τοῦ κόσμου τῆς χάριτος, καὶ ἐδίδασκον ὅτι ἐκεῖνος μὲν εἶναι δημιούργημα μιᾶς πονηρᾶς δυνάμεως, οὗτος δὲ μιᾶς ἀγαθῆς τοιαύτης, **εἶναι ψεῦδος**· καὶ ὅτι ὁ φυσικὸς κόσμος, ὅπως ὁ πνευματικός, ἀφοῦ ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν, **θὰ μετάσχῃ καὶ αὐτὸς τῆς μεγάλης σωτηρίας**. Ἡ σωτηρία αὕτη εἰσέτι δὲν συνεπληρώθη καὶ διὰ τοῦτο, ὅπως ἡ ἀνθρωπότης, οὕτω καὶ ἡ φύσις (πᾶσα ἡ κτίσις) «συστενάζει καὶ συναγωνιᾷ» (Ρωμ. η.΄ 22), ὑποφέρουσα ἀκόμη ἐκ τῆς κατάρας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τούτοις, παρέχει εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦδε σημεῖα καὶ σύμβολα παρήγορα τῆς Θείας παντοδυναμίας καὶ ἀντιλήψεως τῶν ἀναγκῶν καὶ ἀσθενειῶν καὶ ἀθλιοτήτων τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

Ἐὰν ὁ Κύριος ἡμῶν ἐδίδασκεν ἀφῃρημένας πνευματικὰς ἀληθείας, πόσοι ἐκ τῶν λόγων Αὐτοῦ θὰ παρήρχοντο ἄκαρποι ὡς ἐκ τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀγνοίας τῶν ἀκροατῶν του! Ἀλλὰ διὰ τῆς χρήσεως τῶν παραβολῶν ἐξήγειρε τὴν **προσοχὴν** καὶ τὸ **ἐνδιαφέρον** καὶ ὑπεβοήθησε τὴν **ἀντίληψιν** καὶ **νόησιν** αὐτῶν, ὥστε ὁ σπόρος τῆς ἀληθείας νὰ καρποφορήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Ἂς μὴ λησμονῶμεν δὲ ὅτι, ἐκτὸς τῶν παραβολῶν, ἃς ἐλάλησεν ὁ Σωτήρ, προϋπῆρξεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν πλῆθος **ζωντανῶν παραβολῶν** ἢ εἰκονισμῶν, δι' ὧν ἐδιδάσκετο καὶ προελέγετο ἡ μέριμνα τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἦτο προωρισμένη, διὰ μέσου μακραίωνος προπαρασκευαστικῆς περιόδου περιπετειῶν, νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν διὰ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ **ἀπολύτρωσιν**. Ὁλόκληρος ἡ Λευϊτικὴ οἰκονομία, μὲ τὸν Ναόν, τὸ ἱερατεῖον καὶ τὰς θυσίας αὐτοῦ, ἦτο μία τοιαύτη προφητικὴ παραβολή, ὡς ρητῶς χαρακτηρίζεται ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ (θ.΄ 9). Αἱ ἀνὰ τὴν ἔρημον περιπλανήσεις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀείποτε ἐθεωρήθησαν ὡς παραβολὴ ἢ εἰκὼν τῆς πνευματικῆς τοῦ ἀνθρώπου ζωῆς. Ὁμοίως ἔχομεν ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ὡς παραβολὰς διάφορα **πρόσωπα**, ὧν ἡ δρᾶσις εἶναι δι' ἡμᾶς διδασκαλία καὶ εἰκὼν βαθυτέρων πραγμάτων, ὡς ὁ **Ἀβραάμ**, ὅτε ἀπέπεμψε τὴν δούλην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς (Γαλάτ. δ.΄ 30), ὁ **Ἰωνᾶς** ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους, ὁ **Δαβὶδ** ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ κινδύνου (Ψαλμ. κβ.΄) Ποσάκις ἐπίσης ὁ Θεὸς διέταξε τοὺς ἀπεσταλμένους Αὐτοῦ νὰ προβῶσιν εἰς **πράξεις παραβολικάς**, ἤτοι εἰκονιζούσας σπουδαίαν τινὰ ἀλήθειαν, ἵνα ἡ ἐντύπωσις εἰς τὸν λαόν Του ἦναι βαθυτερα ἢ ἐκ τοῦ ἁπλοῦ προφορικοῦ κηρύγματος. Οὕτως ὁ Ἱερεμίας θραύει ἀγγεῖον κεραμέως, ὅπως προεικονίσῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἰσραὴλ (Ἱερ. ιθ.΄ 1—11), φορεῖ ζυγόν, διὰ νὰ προσημάνῃ τὴν προσεχῆ ὑποδούλωσιν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ (κζ.΄ 2, κη.΄ 10), καὶ ἐξαγοράζει ἀγρὸν ὡς σημεῖον τῆς τελικῆς ἀποκαταστάσεως ὁλοκλήρου τῆς χώρας (λβ.΄ 5—15). Καὶ ἠδυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν πλῆθος ἄλλων παρομοίων παραβολικῶν ἢ συμβολικῶν πράξεων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς παραβολὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν, αὗται εὑρίσκονται, ὡς γνωστόν, ἀναγεγραμμέναι μόνον εἰς τὰ τρία πρῶτα Εὐαγγέλια. Τὸ κατὰ Ἰωάννην

Εὐαγγέλιον περιέχει ἀλληγορίας τινάς, ὡς τὴν τοῦ Καλοῦ Ποιμένος καὶ τὴν τῆς Ἀληθινῆς Ἀμπέλου, ἀλλ᾿ οὐδεμίαν παραβολήν. Ἐκ τῶν λοιπῶν Εὐαγγελίων, τὸ **κατὰ Ματθαῖον** ἐγράφη ἀρχικῶς διὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ κυρίως διὰ τοὺς Ἰουδαίους τῆς Παλαιστίνης, ὁ δὲ βασικὸς σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο ὁ Χριστός, ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, ὁ ἀναμενόμενος Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, υἱὸς Δαβίδ, υἱὸς Ἀβραάμ, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποίου ἐπληρώθησαν αἱ προφητεῖαι τῆς Π. Διαθήκης. Τὸ **θεοκρατικὸν** πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου τούτου ἐμφανίζεται καὶ εἰς τὰς παραβολὰς τοῦ Χριστοῦ, ἃς ἀναγράφει. Αὗται ἀφορῶσι τὴν **βασιλείαν**—τὴν «βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»—πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν εὑρίσκομεν παρὰ τῷ Λουκᾷ. Τὸ αὐτὸ θεοκρατικὸν πνεῦμα βλέπομεν καὶ εἰς τὴν παραβολὴν τῶν γάμων τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως, τὴν ὁποίαν παραθέτει ὁ Λουκᾶς ὑπὸ ἄλλην μορφήν, ὡς τὴν παραβολὴν τοῦ δείπνου «ἀνθρώπου τινος» ἀορίστως.

Ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ *κατὰ* **Λουκᾶν** Εὐαγγελίου ἦτο νὰ ἀποδείξῃ ὄχι ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ᾿ ὅτι ἦτο ὁ **Σωτὴρ τοῦ κόσμου**. Διὰ τοῦτο ἱστορεῖ τὴν καταγωγὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν οὐχὶ ἁπλᾶς ἀπὸ τοῦ Δαβίδ, τοῦ θεοκρατικοῦ βασιλέως, οὐδ᾿ ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ γενάρχου τῶν Ἰουδαίων, **ἀλλ᾿ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ**, προπάτορος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ Λουκᾶς, ὁ ἐκλεκτὸς σύντροφος τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, συνέγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του ἀρχικῶς διὰ Ἐθνικοὺς ἀναγνώστας· ὥστε ἐνῷ ὁ Ματθαῖος ἱστορεῖ μόνον τὴν ἐξαπόλυσιν τῶν **δώδεκα ἀποστόλων**, ἀντιστοιχούντων πρὸς τὰς ἰσαρίθμους φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Λουκᾶς ἀφηγεῖται τὴν ἀποστολὴν τῶν **Ἑβδομήκοντα**, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὰ (ὑποτιθέμενα) ἑβδομήκοντα ἔθνη, εἰς ἃ διῃρέθη ἡ οἰκουμένη κατὰ τὴν σύγχυσιν τῶν γλωσσῶν ἐν Βαβέλ. Ὁ Λουκᾶς, ὡς γράφων διὰ τοὺς Ἐθνικούς, φροντίζει νὰ ἀναφέρῃ τὰς δηλώσεις τοῦ Κυρίου ἡμῶν περὶ τῆς πρὸς πάντας ἀνθρώπους προσφερομένης χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν διακήρυξιν ὅτι οὐδεὶς ἄνθρωπος, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἀπεπλανήθη μακρὰν τοῦ Θεοῦ, ἀποκλείεται τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιστροφῆς. Ἡ κεντρικὴ αὕτη ἰδέα τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου φαίνεται ὅτι καθωδήγησε τὸν ἱερὸν συγγραφέα καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν παραβολῶν, ἃς ἀναγράφει. Αἱ εἰς τὸ 15ον κεφάλαιον ἱστορούμεναι τρεῖς παραβολαί, ἰδίως δὲ ἡ τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ, εἶναι χαρακτηριστικαὶ τῆς ἰδέας ταύτης, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ Πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου, ἐὰν ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ Αὐγουστίνου, τοῦ Θεοφυλάκτου καὶ ἄλλων ἑρμηνευτῶν ἐκλάβωμεν τὸν πλούσιον ὡς εἰκονίζοντα τοὺς Ἰουδαίους, τοὺς τόσον ματαίως εὐλογηθέντας μὲ τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ τὸν Λάζαρον ὡς παριστῶντα τοὺς Ἐθνικούς, τοὺς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατακειμένους ἐν τῇ σκοτίᾳ καὶ περιφρονουμένους ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐξ ἄλλου καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου, τοῦ ἐπιδείξαντος ἔλεος καὶ φιλανθρωπίαν, κατ᾿ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἱερέα καὶ τὸν Λευΐτην, εἶναι φανερὸν ὅτι ἀναγράφεται ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ συμφώνως πρὸς τὸ αὐτὸ γενικὸν πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ.

Ὁ Μάρκος μίαν μόνον παραβολὴν ἀναγράφει, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχουσιν οἱ ἕτεροι δύο Εὐαγγελισταὶ—τὴν τοῦ σπόρου (δ'. 26), ἥτις κατ᾿ οὐσίαν ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν παραβολὴν τοῦ Κόκκου Σινάπεως (Ματθ.). (ἀκολουθεῖ)

ΔΥΣΚΟΛΙΑΙ ΕΝ ΤΗι ΑΓΙΑι ΓΡΑΦΗ

ὑπὸ Ρ. Α. ΤΟΡΡΕΫ (R. A. Torrey)
(ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Αἱ δῆθεν ἀνακρίβειαι καὶ ἀντιφάσεις.

Ἐν Ματθαίῳ κζ΄, 9,10 ἀναγινώσκομεν: «Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἱερεμίου, λέγοντος, «Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ ἐκτιμηθέντος, τὸν ὁποῖον ἐξετίμησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Κεραμέως, καθὼς μοι παρήγγειλεν ὁ Κύριος».

Ἀλλ' ἡ προφητεία αὕτη δὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ἱερεμίου, ἀλλ' ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ζαχαρίου (ια΄ 11—13). Πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Ματθαῖος δὲν ἐγνώριζε τοῦτο; Ἢ ἔχομεν ἐδῶ λάθος ἀντιγραφέως τινος;

Πρέπει ἐν πρώτοις νὰ λεχθῇ ὅτι εἴς τινα τῶν ἀρχαίων χειρογράφων τὸ ἀνωτέρω χωρίον φέρεται μὲ παράλειψιν τοῦ ὀνόματος Ἱερεμίου· ἀναγινώσκονται δὲ ἀντὶ «ὑπὸ τοῦ Ἱερεμίου» αἱ λέξεις «διὰ τοῦ προφήτου». Ἡ γνώμη ὅμως τῶν ἀξιολογωτέρων κριτικῶν τοῦ κειμένου εἶναι ὅτι δὲν πρόκειται περὶ λάθους εἰς τὴν ἀντιγραφήν, ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν τὴν λέξιν «Ἱερεμίας», ὡς φέρεται ἐν Ματθαίῳ κζ΄ 9—10· διὰ τὸν γνωστὸν λόγον ὅτι πλεῖσται προφητεῖαι, τὰς ὁποίας διεκήρυττον οἱ μεταγενέστεροι προφῆται, εἶχον δοθῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τοὺς παλαιοτέρους προφήτας, ὡς δ' ἐκ τούτου πολλάκις ἀνεφέροντο ἐξ ὀνόματος τούτων. Παράδειγμα τούτου ἔχομεν ἐν Ζαχαρ. α΄. 4, καὶ ζ΄. 7. Τὸ πρῶτον τῶν δύο τούτων χωρίων λέγει: «Μὴ γίνεσθε ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους οἱ πρότερον προφῆται ἔκραζον λέγοντες, Οὕτω λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων. Ἐπιστρέψατε τώρα ἀπὸ τῶν ὁδῶν σας τῶν πονηρῶν καὶ ἀπὸ τῶν πράξεών σας τῶν πονηρῶν».

Ἡ αὐτὴ φράσις ἀπαντᾷ ἐπὶ λέξει ἐν Ἱερεμίᾳ ια΄, 11. Προφανῶς λοιπὸν ὁ Ἱερεμίας εἶναι ὁ «πρότερον προφήτης» περὶ οὗ ὁ λόγος. Λογικὸν εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι καὶ ἡ ἐν Ματθαίῳ κζ΄, 9—10 ἀποδιδομένη εἰς τὸν Ἱερεμίαν προφητεία ὑπῆρξε πράγματι προφητεία εἰς αὐτὸν δοθεῖσα ἀρχικῶς παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι, ἂν καὶ ἐπαναλαμβανομένη ὑπὸ τοῦ Ζαχαρίου, δὲν ἔχασεν ὅμως τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς συνταύτισιν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἱερεμίου.

Ὅτι οἱ μεταγενέστεροι προφῆται εἶχον καθῆκον νὰ ἐπαναλαμβάνωσι πρὸς νουθεσίαν τοῦ λαοῦ καὶ τὰς προφητείας τῶν ἀρχαιοτέρων προφητῶν, καθίσταται φανερὸν ἐκ τῆς μελέτης τῆς Π. Διαθήκης, μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ χωρίου Ζαχαρίου ζ΄, 7: «Λάλησον πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, λέγων, Δὲν εἶναι οὗτοι οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἐλάλησε διὰ τῶν προφητῶν;» Δὲν ὑπάρχει

ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ζαχαρίας, συμφώνως πρὸς τὴν παραίνεσιν ταύτην, θὰ ἐθεώρει καθῆκον αὐτοῦ νὰ ὑπενθυμίζῃ τὰς ρήσεις τῶν ἀρχαιοτέρων, καὶ δὴ τοῦ μεγάλου Ἱερεμίου.

***

Ἄλλη τις «ἀνακρίβεια», τὴν ὁποίαν διασαλπίζουσιν οἱ ἐξονυχίζοντες τὰς «ἀσυμφωνίας» τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εὑρίσκεται ἐν τῇ ἀγορεύσει τοῦ Στεφάνου ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου ἐν Ἱεροσολύμοις. Τὸ χωρίον ἔχει ὡς ἑξῆς: «Καὶ μετεκομίσθησαν εἰς Συχὲμ καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι τὸ ὁποῖον ἠγόρασεν ὁ Ἀβραὰμ μὲ τιμὴν ἀργυρίου, παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμόρ, πατρὸς τοῦ Συχέμ» (Πράξ. ζ', 16). Ἡ ἀνακρίβεια, λέγουν, συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁ Στέφανος λέγει, ὅτι ὁ Ἀβραὰμ ἠγόρασε τὸ μνῆμα παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἐμμόρ, ἐνῷ ἐν Γενέσ. κγ', 17 ἀναγινώσκομεν: «Καὶ ὁ ἀγρὸς τοῦ Ἐφρών, ὅστις ἦτο ἐν Μαχπελάχ, ἔμπροσθεν τῆς Μαμβρῆ, ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ, καὶ πάντα τὰ δένδρα, τὰ ἐν τῷ ἀγρῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις κύκλῳ, ἠσφαλίσθησαν. Καὶ μετὰ ταῦτα ἔθαψεν ὁ Ἀβραὰμ Σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀγροῦ Μαχπελάχ, ἔμπροσθεν τῆς Μαμβρῆ».

Ἔχομεν λοιπὸν τρεῖς ἐκδοχάς ἀντιφατικάς. Ὁ μὲν Στέφανος λέγει ὅτι ὁ Ἀβραὰμ ἠγόρασε μνῆμα ***παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἐμμόρ***, πατρὸς τοῦ Συχέμ. Ἡ ἀφήγησις τῆς Γενέσεως λέγει ὅτι ὁ Ἀβραὰμ ἠγόρασεν αὐτὸ παρὰ τοῦ Ἐφρὼν τοῦ Χετταίου. Ἀλλαχοῦ δὲ τῆς Γενέσεως (λγ', 19) λέγεται ὅτι ὁ ***Ἰακὼβ*** ἠγόρασεν αὐτὸ παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμόρ.

Καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου. Ἐν Γενέσει κγ'. 17—18 δὲν λέγεται ὅτι ὁ Ἀβραὰμ ἠγόρασε αὐτὸ τὸ ***μνῆμα*** παρὰ τοῦ Ἐφρὼν τοῦ Χετταίου, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Στέφανος, ἀλλ' ὅτι ἠγόρασε παρὰ τοῦ Ἐφρὼν τοῦ Χετταίου ***ἀγρόν***, ἐν τῷ ὁποίῳ ἦτο σπήλαιον, καὶ ὅτι ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ ἔθαψε τὴν Σάρραν. Δὲν συντρέχει ὅμως λόγος νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ μνῆμα τοῦτο ἦτο τὸ μνῆμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐτάφησαν ὁ Ἰακὼβ καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι. Οὔτε ὑπάρχει λόγος νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι καθ' ὅλον του τὸν βίον ὁ Ἀβραὰμ δὲν ἠγόρασεν ἄλλον τόπον ταφῆς, ἐνῷ καὶ τὴν σήμερον ὡς ἐκ διαφόρων περιστάσεων ἄλλα μὲν μέλη μιᾶς οἰκογενείας εἶναι ἐνταφιασμένα εἰς ἓν μέρος, ἄλλα δὲ εἰς ἄλλο. Ἄλλως τε ἐν Γεν. λγ'. 19, δὲν λέγεται ὅτι ὁ Ἰακὼβ ἠγόρασε τὸ ***μνῆμα***, ἀλλ' ὅτι ἠγόρασε τὴν ***μερίδα τοῦ ἀγροῦ***, ὅπου ἔστησε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμόρ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ (κδ' 32) λέγει ὅτι «τὰ ὀστᾶ τοῦ Ἰωσήφ, τὰ ὁποῖα ἀνεβίβασαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἔθαψαν ἐν Συχέμ, ἐν τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ τὴν ὁποίαν ἠγόρασεν ὁ Ἰακὼβ παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἐμμόρ, πατρὸς τοῦ Συχέμ, δι' ἑκατὸν ἀργύρια, καὶ ἔγεινε κληρονομία τῶν υἱῶν Ἰσραήλ».

Οὕτω λοιπὸν εὑρίσκεται ἐν τῷ ὀρθῷ ὁ Στέφανος, ἀλλὰ καὶ ἂν ἤθελεν ὑποτεθῇ ὅτι ἐλανθάσθη, τοῦτο οὐδόλως ἐπηρεάζει τὴν αὐθεντείαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Διότι ὁ Στέφανος οὔτε ἀπόστολος οὔτε προφήτης ἦτο, οὔτε τις θεόπνευστος συγγραφεύς, ὥστε νὰ ἔχωσι θεῖον κῦρος διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς Γραφῆς πάντες οἱ λόγοι του. Ἐν δὲ τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ἀναγράφονται οἱ λόγοι καὶ ἀνθρώπων ἁγίας

ζωῆς καὶ καθαρᾶς καρδίας, καὶ ἀνθρώπων πονηρῶν, ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἔχουσι τὸ κῦρος τῆς θεοπνευστίας. Ματαία ὅθεν καὶ ἀνωφελὴς εἶναι ἡ ἐξέλεγξις πάσης λέξεως καὶ ῥήσεως ἁπλῶς ἀναγραφομένης εἰς τὰς σελίδας τῆς Ἱερᾶς Βίβλου.

Ἐν Παροιμίαις λα.΄ 6—7 τινὲς εὗρον τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς μέθης ἐκ μέρους τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς. Τὸ χωρίον ἔχει ὡς ἑξῆς: «Δίδετε σίκερα εἰς τοὺς τεθλιμμένους, καὶ οἶνον εἰς τοὺς πεπικραμένους τὴν ψυχήν. Διὰ νὰ πίωσι καὶ νὰ λησμονήσωσι τὴν πτωχείαν αὐτῶν καὶ νὰ μὴ ἐνθυμῶνται πλέον τὴν δυστυχίαν αὐτῶν».

Εἴπομεν καὶ ἄλλοτε ὅτι τὸ νὰ ἐξαγάγῃ τις ἐκ μεμονωμένων χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς συμπεράσματα ἀντιβαίνοντα πρὸς τὸ ὅλον ταύτης πνεῦμα εἶναι μέθοδος σφαλερὰ καὶ λίαν ἐκικίνδυνος.

Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ὅλη περικοπή, εὐθὺς καταφαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ παραινέσεως πρὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας, ὅπως ἀποφεύγωσι τὸν οἶνον καὶ τὰ ἄλλα ποτά, ἅτινα διαστρέφουσι τὴν κρίσιν καὶ ἀμβλύνουσι τὴν μνήμην, ὥστε νὰ γίνωνται ἐπιλήσμονες τοῦ δικαίου. Ὁ συγγραφεὺς προσθέτει, ὅτι ὁ οἶνος καὶ τὰ σίκερα εἶναι χρήσιμα μόνον διὰ τοὺς πάσχοντας καὶ καταβεβλημένους ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς, καὶ συμβουλεύει τὸν βασιλέα νὰ παρέχῃ τὰ τοιαῦτα εἰς τοιούτους ἀνθρώπους, τοὺς ἔχοντας πραγματικὴν ἀνάγκην τονώσεως καὶ παρηγορίας, ἀλλ' εἰς πτωχοὺς μὴ δυναμένους νὰ προμηθευθῶσι ταῦτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Αἱ δύο ἀντιφατικαὶ γενεαλογίαι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐκ τῶν συνηθεστάτων ἀντιρρήσεων, ἃς ἀκούει τις κατὰ τῆς αὐθεντείας τῶν Γραφῶν, εἶναι καὶ ἡ φαινομένη ἀντίφασις τῆς ἀνθρωπίνης γενεαλογίας τοῦ Ἰησοῦ, παρὰ Ματθαίῳ καὶ παρὰ Λουκᾷ. Ἡ ἀντίφασις δὲ αὕτη πολλάκις ἔφερεν εἰς ἀπορίαν καὶ αὐτοὺς τοὺς εἰλικρινῶς ἀναζητοῦντας τὴν ἀλήθειαν Χριστιανούς.

1) Ὁ μὲν Ματθαῖος δίδει τὴν γενεαλογίαν τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν τρόπον, θέλων νὰ πείσῃ τοὺς Ἰουδαίους ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ προρρηθεὶς ὑπὸ τῶν Προφητῶν Μεσσίας.

Ἄρχεται λοιπὸν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ καταλήγει εἰς τὸν Ἰωσήφ, τὸν σύζυγον τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ ***νομιζόμενον πατέρα*** τοῦ Ἰησοῦ. Ἀκολουθεῖ δὲ τὴν σειρὰν ταύτην τῆς καταγωγῆς, διότι ἦτο ἡ μόνη ἀνεγνωρισμένη ὡς νόμιμος καταγωγὴ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις.

Ὁ δὲ Λουκᾶς, ὅστις ἔγραψε διὰ νὰ πείσῃ τοὺς ἐθνικούς, οὐχὶ τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ ἀναμενόμενος Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ἀνάγει τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ καταγωγὴν εἰς τὸν Ἀδάμ, τὸν κοινὸν προπάτορα ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, κατερχόμενος δὲ διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων γενεῶν, ἀκολουθεῖ τὴν πραγματικὴν ἀνθρωπίνην γενεαλογίαν τοῦ Ἰησοῦ, τὴν διὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Παρθένου Μαρίας. Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν νόμον δὲν δύναται νὰ ἐμφανισθῇ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς ἐν τῇ γενεαλογικῇ κλίμακι, πάλιν παρεντίθεται

ὁ Ἰωσήφ, υἱὸς τοῦ Ἰακώβ, ὡς ὁ νομιζόμενος πατὴρ τοῦ Ἰησοῦ, ἐνῷ κατὰ σάρκα δὲν ἦτο τοιοῦτος. Καθ' ὅλην τὴν κατὰ Λουκᾶν ἀφήγησιν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου ἐπαναλαμβάνεται διαρκῶς, τοῦ δὲ Ἰωσὴφ παρεμπιπτόντως μόνον γίνεται μνεία, ἐνῷ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωσὴφ προεξάρχει, τὸ δὲ τῆς Παρθένου μόλις ἀναφέρεται.

2) Ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ τονίζεται ὁ Μεσσιανικὸς χαρακτὴρ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Παρουσιάζεται δηλαδὴ ὡς Ἐκεῖνος, περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ ὁποίου προεφήτευσαν οἱ Προφῆται, καὶ ὅστις εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις τῶν πόθων τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους.

Ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίῳ τοὐναντίον παρουσιάζεται ὡς ὁ «Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου», ὁ Ἀδελφὸς καὶ Λυτρωτὴς ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ ἀνήκων εἰς ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ συγγενεύων πρὸς πᾶσαν φυλὴν καὶ τάξιν ἀνθρώπων.

3) Ἡ γενεαλογικὴ σειρὰ τῆς καταγωγῆς τοῦ Ἰωσὴφ εἶναι ἡ ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ βασιλικὴ σειρά. Ἡ καταγωγὴ τῆς Παρθένου ἀνέρχεται μὲν εἰς τὸν Δαβίδ, ἀλλ' ὄχι διὰ τῆς βασιλικῆς σειρᾶς, καθότι ἡ Μαριὰμ κατήγετο ἀπὸ τοῦ Νάθαν, υἱοῦ μὲν τοῦ Δαβίδ, οὐχὶ ὅμως ἐκ τοῦ βασιλικοῦ κλάδου.

4) Ὁ Μεσσίας, κατὰ τὰς προρρήσεις τῶν Προφητῶν, θὰ ἦτο ***κατὰ σάρκα*** Υἱὸς τοῦ Δαβὶδ (Β'. Σαμ. ζ'. 12—19, Ψαλμ. πθ'. 3, 4, λδ'. 67, ρλβ'. 11, Πράξ. β'. 30, ιγ'. 22—23, Ρωμ. α'. 3, Β'. Τιμ. β'. 8). Ὡς γεννηθεὶς λοιπὸν ἐκ τῆς Παρθένου, ὁ Ἰησοῦς ἦτο μὲν κατὰ σάρκα ἀπόγονος τοῦ Δαβίδ, ἀλλ' οὐχὶ ἐνώπιον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου, ἐνῷ ὁ Ἰωσήφ, ὅστις κατήγετο ἐκ τῆς βασιλικῆς σειρᾶς τοῦ Δαβίδ, δὲν ἦτο μὲν ὁ κατὰ σάρκα πατὴρ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐθεωρεῖτο ὡς τοιοῦτος κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν Νόμον.

5) Ἡ Παρθένος Μαρία ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἠλί· ἀλλ' ἐν Λουκᾷ β'. 23 ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ Ἰωσὴφ ἦτο υἱὸς τοῦ Ἠλί. Ἡ ἁπλουστάτη ἐξήγησις τῆς «ἀντιφάσεως» ταύτης εἶναι ὅτι τὸ ὄνομα τῆς Μαρίας, ὡς γυναικός, δὲν ἠδύνατο κατὰ τὸν νόμον νὰ ἀναγραφῇ εἰς τοὺς γενεαλογικοὺς πίνακας, ἀντὶ δὲ τούτου ἀνεγράφη τὸ ὄνομα τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἰωσήφ, ὅστις φέρεται ἐκεῖ ὡς ***υἱὸς τοῦ Ἠλί.*** Ὁ Ἰωσὴφ ἦτο πραγματικῶς υἱὸς τοῦ Ἰακὼβ (Ματθ. α'. 16).

6) Πρὸς ἐξακρίβωσιν λοιπὸν τῆς ἀνθρωπίνης καταγωγῆς τοῦ Χριστοῦ ἀπαιτοῦνται οἱ δύο οὗτοι κατὰ τὸ φαινόμενον ἀντίθετοι γενεαλογικοὶ πίνακες, οἵτινες συμπληροῦσι καὶ ἐξηγοῦσιν ἀλλήλους. Ὁ εἷς τούτων, ὁ κατὰ Ματθαῖον, εἶναι ὁ διαπιστῶν τὴν κατὰ νόμον βασιλικὴν καταγωγὴν τοῦ Σωτῆρος ὡς Μεσσίου, ὁ δὲ κατὰ Λουκᾶν τὴν φυσικήν, τὴν κατὰ σάρκα καταγωγὴν Αὐτοῦ, τὴν διαπιστοῦσαν τὴν συγγένειαν Αὐτοῦ πρὸς ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα.

7) Ἐν Ἱερεμίᾳ κβ'. 30 ἀναγινώσκομεν ὅτι οὐδεὶς ἀπόγονος τοῦ Ἰεχωνίου ἐπετρέπετο εἰς τὸν αἰῶνα νὰ καθήσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Δαβίδ. Ἐν τῷ Χριστῷ ἡ προφητεία αὕτη ἐπληρώθη κατὰ τοῦτο, ὅτι ὁ Ἰωσήφ, ἂν καὶ καταγόμενος ἐκ τοῦ βασιλικοῦ κλάδου τοῦ Δαβίδ, εἶχε μεταξὺ τῶν προγόνων του τὸν Ἰεχωνίαν τοῦτον. Ἑπομένως καὶ ἂν ἀκόμη ὑπετίθετο ὅτι διὰ τῆς συζεύξεως τῆς Παρθένου πρὸς τὸν Ἰωσήφ, ὁ Χριστὸς ἦτο νόμιμος τούτου υἱός, πάλιν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ

διεκδικήση τὸν θρόνον τοῦ Δαβίδ, ἀποκλειόμενος διὰ τῆς περὶ τοῦ Ἰεχωνίου ὡς ἄνω ρήτρας.

Αἱ δύο αὗται «ἀντιφάσκουσαι» γενεαλογίαι τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦσι λοιπὸν τὴν τρανωτάτην ἀπόδειξιν τῆς ἀκριβείας τῆς Ἱερᾶς Βίβλου, ἥτις γίνεται καταφανὴς ὅταν μελετῶνται τὰ διάφορα χωρία αὐτῆς ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς ἄλληλα καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὅλον πνεῦμα τῆς θείας ἀποκαλύψεως.

(ἀκολουθεῖ) **Π. Γ. Δ.**

ΕΥΛΟΓΕΙΤΕ ΚΑΙ ΜΗ ΚΑΤΑΡΑΣΘΕ

Παράδοξα καὶ μεσαιωνικὰ πράγματα μᾶς ἀναγγέλλονται ἐξ Αἰκατερίνης τῆς Μακεδονίας. Πρό τινων ἑβδομάδων ὁ Σ. Ἐπίσκοπος Κίτρους κ. Βαρδάκας, βλέπων ὅτι ὀλίγοι τινὲς Ὀρθόδοξοι ἐσύχναζον εἰς τὰ κηρύγματα τῆς ἐκεῖ Ἑλλ. Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, δημοσίᾳ ἐπ' ἄμβωνος κατηράσθη τοὺς οὕτω συχνάζοντας, καθὼς καὶ τοὺς Εὐαγγελικοὺς Αἰκατερίνης!

Ἐνομίζομεν ὅτι ὁ αἰὼν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρῶν καὶ ἀφορισμῶν εἶχε παρέλθει ἀνεπιστρεπτεί. Μόνον ὁ Πάπας Ρώμης ἀκόμη ἐκσφενδονίζει ποῦ καί που ἀναθέματα καὶ ἀφορισμούς, ἀλλὰ σπανιώτατα, διότι ὁ Παπισμὸς ἠννόησεν ὅτι οἱ κεραυνοί του οὐδένα πλέον συγκινοῦν. Ἡ Ὀρθοδοξία, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἀφώρισε τὸν Ἀδαμάντιον Κοραῆν καὶ τὸν Θεόφιλον Καΐρην, ἀπέθεσε καὶ αὐτὴ εἰς τὴν ἀποθήκην τῶν ἀχρήστων τὸ ἐσκωριασμένον τοῦτο ὅπλον τοῦ Μεσαίωνος. Ἐν τούτοις, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προβάλλει ἱεράρχης τις Ὀρθόδοξος, ἐξ ἴσου ἀδαὴς τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος, καὶ πειρᾶται νὰ ἐπιβληθῇ διὰ τοῦ ὅπλου τούτου. Τοιουτοτρόπως μετὰ τὸν περιβόητον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν Θεόκλητον μὲ τὸ «ἀνάθεμα» κατὰ τοῦ Βενιζέλου, ἐμφανίζεται ἤδη καὶ ὁ ἅγιος Κίτρους μὲ τὴν «κατάραν» κατὰ τῶν Εὐαγγελικῶν καὶ τῶν τολμώντων νὰ ἀκροασθῶσι τῶν κηρυγμάτων αὐτῶν. Ἄξιος ὁ μισθός του — μισθός, ὅστις δὲν δύναται νὰ ἦναι ἄλλος ἢ ὁ γέλως παντὸς σκεπτομένου ἀνθρώπου καὶ ὁ ἀποτροπιασμὸς παντὸς ἀληθοῦς Χριστιανοῦ. Ἂς λέγει ὁ Χριστός: «Εὐλογεῖτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν». Καὶ ὁ Παῦλος: «Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς· εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε». Ὁ ἅγιος Κίτρους διαφωνεῖ. Καὶ ἂν ἀκόμη οἱ Εὐαγγελικοὶ ἦσαν ἐχθροὶ καὶ διῶκται τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (τοῦθ' ὅπερ βεβαίως δὲν εἶναι), ἡ ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ εἶναι τόσον ρητή, ὥστε λογικῶς θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ ὅτι καλύπτει καὶ αὐτοὺς ἀκόμη. Ἀλλ' ὁ κ. Βαρδάκας ἄλλως ἐννοεῖ τὸν Χριστιανισμόν.

Τὸ πρᾶγμα καθ' ἑαυτὸ βεβαίως δὲν ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα. Αἱ ἀραὶ τοῦ κ. Βαρδάκα κανένα δὲν δύνανται νὰ βλάψουν, εἰμὴ αὐτὸν τὸν ἴδιον καὶ τὸ γόητρόν του ὡς ἱεράρχου καὶ ὡς ἀνθρώπου, ἰδίως τὴν σήμερον, ὁπότε οἱ ἁπανταχοῦ τοῦ κόσμου Εὐαγγελικοὶ εἶναι οἱ καλλίτεροι, ἂν μὴ οἱ μόνοι, φίλοι τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο λυπούμεθα, ὅτι διὰ τοιούτων ἀντιχριστιανικῶν πράξεων ἐξευτελίζεται καὶ διασύρεται τὸ ὑπούργημα,

ὅπερ εἶναι ἐμπεπιστευμένος ὁ παρεκτραπεὶς ἱεράρχης. Ἐὰν δὲ ἡμεῖς οἱ Εὐαγγελικοὶ ἤμεθα ἐχθροὶ τῆς Ὀρθοδοξίας, θὰ ἤρκει νὰ ἀνακοινώσωμεν τὰς «κατάρας» τοῦ κ. Βαρδάκα εἰς τὸν ἔξω Εὐαγγελικὸν κόσμον..

Θέλει ὁ κ. Βαρδάκας νὰ μὴ συχνάζῃ ὁ κόσμος τῆς Αἰκατερίνης εἰς τὰ Εὐαγγελικὰ κηρύγματα; Ἂς ἀρχίσῃ ὁ ἴδιος νὰ κηρύττῃ κατὰ Κυριακὴν κηρύγματα πνευματικά, ὁποῖα διψᾷ ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία, ἡ βαρυνθεῖσα τοὺς κενοὺς τύπους καὶ τὰς ἀνιαρὰς ἱεροτελεστίας. Τροφὴν πνευματικὴν θέλει ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὁ μὴ παρασυρθεὶς ἀκόμη ἀπὸ τὸν ὑλισμὸν καὶ τὴν ἀπιστίαν· καὶ ὅπως πάντες οἱ πεινῶντες, θὰ ἀναζητήσῃ τὴν τοιαύτην τροφὴν ὁπουδήποτε δύναται νὰ τὴν ἀνεύρῃ. Πολλοὶ Ὀρθόδοξοι καὶ ἐν Αἰκατερίνῃ καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος συχνάζουσιν εἰς τὰ Εὐαγγελικὰ κηρύγματα (χωρὶς μὲ τοῦτο νὰ γίνωνται Εὐαγγελικοὶ ἢ νὰ παύωσι τοῦ νὰ ἦναι Ὀρθόδοξοι), ἐπειδὴ εὑρίσκουσιν εἰς αὐτὰ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡ πεινῶσα ψυχή των ποθεῖ. Διότι τὰ κηρύγματα, τὰ ὁποῖα ἀκούονται ἀπὸ τοὺς ἄμβωνας τῶν Ἑλλ. Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν, χωρὶς νὰ ἦναι ἐστολισμένα μὲ τὰ ἄνθη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ρητορικῆς καὶ τῆς ὑπερκαθαρευούσης γλώσσης, ἀποβλέπουσι πάντοτε καὶ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν μεγάλων καὶ θεμελιωδῶν θεμάτων τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, οὐδέποτε τῶν ζητημάτων τῶν διαμφισβητουμένων μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Σκοπὸς τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος εἶναι οὐχὶ ἡ θεολογικὴ πολεμική, ἀλλ' ἡ ἀφύπνισις τῶν ἁμαρτωλῶν συνειδήσεων, ἡ διακήρυξις τῆς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρίας, ἡ στερέωσις τῶν πιστῶν εἰς τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπην, ἡ ἐξήγησις καὶ ὁ ἔπαινος τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς, ἡ καλλιέργεια τῶν καρπῶν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὰ κηρύγματα ταῦτα θὰ ἠδύναντο κάλλιστα νὰ κηρυχθῶσι καὶ ἀπὸ Ὀρθοδόξους ἄμβωνας, διότι τίποτε δὲν περιέχουσιν ἀντίθετον πρὸς τὰ Ὀρθόδοξα δόγματα.

Ἂς πιστεύσῃ ὁ κ. Βαρδάκας ὅτι τὸ ποίμνιόν του πεινᾷ καὶ διψᾷ πνευματικὴν διδασκαλίαν—ὄχι τύπους καὶ ἱεροτελεστίας, ἀλλὰ ζωντανὸν κήρυγμα τῶν ζωτικῶν ἀληθειῶν τοῦ Εὐαγγελίου, αἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ πνευματικὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὡς εἴπομεν, ἂν δὲν θέλῃ ἡ Σεβασμιότης του νὰ πηγαίνουν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀκούουν τὰ Εὐαγγελικὰ κηρύγματα, ἂς σπεύσῃ νὰ τοῖς δώσῃ αὐτὸς τὴν πνευματικὴν τροφήν, τῆς ὁποίας αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ὁποίαν εὑρίσκουσι παρὰ τοῖς Εὐαγγελικοῖς. Καὶ ἐξ ἄλλου, ἂς πεισθῇ ὅτι μὲ ἀρὰς καὶ ἀναθέματα δὲν κατοχυροῦται καμμία θρησκεία, ὀλιγώτερον δὲ πασῶν ἄλλης ἡ Χριστιανική, ἡ εὐγενεστάτη καὶ ἰδανικωτάτη θρησκεία, ἣν ἐγνώρισεν ἡ ἀνθρωπότης καὶ ἥτις ἔχει ὡς ἀρχὴν τὸ «Εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε».

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΟΠΛΟΠΟΙΟΥ

Ὑπὸ WILLIAM O. STODDARD

Διήγημα τοῦ ἔτους 30 μ. Χρ.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29ον.

Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβίδ.

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν του, ὁ Κύριλλος μετὰ τοῦ πατρός του καὶ τῆς ἀδελφῆς του, ἐξήρχετο ἐκ τῆς Πύλης τῶν Ἱεροσολύμων, ἥτις ὀνομάζεται Πύλη τῆς Ἱεριχοῦς. Ἦτο ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι μετέβαινον πρὸς προϋπάντησιν τοῦ Διδασκάλου, ὅστις ἀνήρχετο ἐξ Ἱεριχοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του, ὅπως συνεχίσῃ τὴν διδασκαλίαν του ἐν τῷ Ἱερῷ. Ὁ δρόμος ἦτο εὐχάριστος, διότι τὰ μικρὰ χωρία καὶ αἱ κῶμαι συνεχίζοντο καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτοῦ, σχεδὸν ὡς τι προάστειον τῶν Ἱεροσολύμων, πλῆθος δὲ κόσμου ἐκινεῖτο κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν μὲ τὸν Ἔσδραν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, διότι εἶχε διαδοθῇ ὅτι ὁ μέγας προφήτης τῆς Γαλιλαίας, ὁ θεῖος διδάσκαλος καὶ θαυματουργός, ἐπλησίαζε.

Ἐπορεύετο πράγματι ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀλλὰ βραδέως, διότι ἡ φήμη του εἶχεν ἑλκύσει ἐξ ὅλης τῆς περιχώρου τοὺς τυφλούς, χωλοὺς καὶ ὁπωσδήποτε πάσχοντας, οἵτινες, τοποθετηθέντες παρὰ τὴν ὁδὸν εἰς ἀτελεύτητον σειράν, ἀνέμενον τὴν δίοδόν του. Εἰς πᾶν βῆμα λοιπὸν ἐστρέφετο πρὸς τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον καὶ ἰάτρευεν αὐτούς.

Εἰς τὴν κώμην Βηθφαγῆ ὁ Κύριλλος διέκρινε, παρά τινα οἰκίαν, μίαν ὄνον δεδεμένην μὲ τὸ πωλάριόν της. Τὸ πωλάριον τοῦτο, ἂν καὶ ἐφαίνετο ὅλως ἀδούλευτον, εἶχεν ὅμως ἀνάπτυξιν ὅλως ἔκτακτον καὶ εὐρωστίαν πρωτοφανῆ. Δύο ἄνδρες, προπορευόμενοι τῆς συνοδείας τοῦ Διδασκάλου, ἐπλησίασαν καὶ ἤρχισαν νὰ λύουν τὸ πωλάριον.

—«Διατί λύετε τὸ ζῷον;» —τοῖς ἐφώναξεν ἀνήρ τις ἐκεῖ πλησίον ἀκουμβισμένος, καὶ ὁ Κύριλλος μετ' ἐκπλήξεως ἤκουσε τὴν ἀπάντησιν:

—«Ὁ Κύριος ἔχει χρείαν αὐτοῦ».

Ἀκούσας τοῦτο ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πώλου ὑπεκλίθη εὐσεβάστως καὶ ἀφῆκε τοὺς δύο ἄνδρας νὰ λύσωσι τὸ ζῷον.

—«Εἶναι ἐκ τῶν Δώδεκα», εἶπεν ὁ Ἔσδρας, «τοὺς γνωρίζω».

Ἐν τῷ μεταξὺ κατέφθανε τὸ πλῆθος, τὸ συνοδεῦον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ Ἐκεῖνος, πρὸ τοῦ ὁποίου οἱ δύο μαθηταὶ ὡδήγησαν τὸν πῶλον, διὰ νὰ καθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ πράξῃ τοῦτο, ὁ Κύριλλος ἀπέσπασε ἀπὸ τοὺς ὤμους του τὸν καινουργῆ του ἐπενδύτην καὶ τὸν ἔρριψε ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ ζῴου, εὐθὺς δὲ καὶ ἄλλοι ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμά του, ἐνῷ ἄλλοι ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ των ἔρριπτον τὰ ἱμάτιά των ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἄλλοι ἐπεστρώννυον τὸ

ἔδαφος μὲ κλάδους, ἐνῷ φωνὴ αἴνου καὶ δοξολογίας ἀνήρχετο ἐξ ὅλων, διὰ τὸν μέγαν Προφήτην, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅστις τοσαῦτα ἐποίησε σημεῖα καὶ θαύματα ὑπὲρ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

Ὅταν ἡ ὁλοὲν ὀγκουμένη συνοδεία ἔφθασεν εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ὁ Ἰησοῦς ἐστάθη πρὸς στιγμὴν καὶ ἠτένισε μετ' ἀφάτου πόθου τὴν ἀπέναντι μεγαλοπρεπῶς κειμένην πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων, ἥτις ἐλεύκαζεν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Οἱ πλησιέστερον δὲ εὑρισκόμενοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Κύριλλος, ἤκουσαν αὐτὸν θρηνοῦντα, ἀλλὰ τὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συλλάβουν.

Ὁ Κύριλλος ὅμως διέκρινε τὰς λέξεις: «Ἰδού, ἀφίεται σοι ὁ οἶκος ἔρημος», καὶ ἐσκέφθη ὅτι προεσήμαινον ἀγῶνα τρομερόν, ὅστις ἀνέμενε τὸν Ἰησοῦν, ἕως οὗ κατακτήσῃ τὴν βασιλείαν Του.

Ἐκ τῆς πύλης τῆς πόλεως ἄλλο πλῆθος ἐξεχύθη, σπεῦδον εἰς προϋπάντησιν τοῦ μεγάλου προφήτου καὶ Διδασκάλου τῆς Γαλιλαίας, τοῦ ὁποίου τὰ θαύματα ἐγνώσθησαν καθ' ὅλην τὴν Ἰουδαίαν. Τὸν περιεστοίχισαν ἐπευφημοῦντες καὶ ψάλλοντες «Ὡσαννὰ» καὶ ὕμνους εὐχαριστίας εἰς τὸν Θεόν, διότι ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς τὸν υἱὸν τοῦ Δαυΐδ, τὸν ἀναμένομεν Λυτρωτὴν τοῦ Ἰσραήλ, ἵνα ὑπενθυμίσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ὑπόσχεσιν τῆς μελλούσης αὐτοῦ βασιλείας. Καὶ ὁ Κύριλλος μετὰ τῶν ἄλλων ἔψαλλεν ἐξ ὅλης του τῆς καρδίας «Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις! εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Τὸ πωλάριον δὲν περιεπάτει πλέον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἱματίων καὶ τῶν κλάδων τῶν φοινίκων, δι' ὧν ὑπεστρώννυεν ὁ λαὸς τὴν ὁδὸν τῆς διαβάσεως τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριλλος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ βαδίζῃ πλησίον του, διότι τὰ πλήθη τὸν ἐξετόπιζον ὁλοὲν—ἀλλὰ τέλος εὑρέθη πρὸ τῆς ἐξωτερικῆς αὐλῆς τοῦ Ναοῦ, τῆς λεγομένης αὐλῆς τῶν Ἐθνῶν, διότι εἰς αὐτὴν μόνον ἐπετρέπετο νὰ πλησιάσωσι τὸν Ναὸν οἱ ἐθνικοί. Κατὰ τὴν προηγουμένην ἐμφάνισιν τοῦ Ἰησοῦ μετὰ μαστιγίου μεταξὺ τῶν ἐν αὐτῇ πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων, ἡ αὐλὴ αὕτη εἶχε ἐκκαθαρισθῇ ἀπὸ τὰς τραπέζας καὶ τὰ ἄλλα ἴχνη τῆς κερδοσκοπείας, τὰ ὁποῖα εἶχον μεταβάλει αὐτὴν εἰς ἐμποροπανήγυριν. Ἐν αὐτῇ λοιπὸν τώρα ὁ Διδάσκαλος ἐδίδασκε, καὶ πάντες οἱ ἔχοντες ἀνάγκην ἰάσεως ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς ἰάτρευεν. Ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀκολουθούντων αὐτὸν ἀνέμενον ἄλλο τι, καὶ πολλοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐπανῆλθον καὶ πάλιν ἔδιδον προσοχὴν εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ μάθωσι πότε ἱδρύει τὴν βασιλείαν του καὶ θραύει τὴν δύναμιν τῶν Ρωμαίων δυναστῶν· πλὴν οὐδὲ λέξιν περὶ τούτου ἤκουσαν. Ἤκουσαν αὐτὸν καταγγέλλοντα τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους, ἤκουσαν νύξεις περὶ τῆς καταργήσεως τοῦ ἱερατείου, καὶ προρρήσεις περὶ μελλούσης καταστροφῆς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ αὐτοῦ τοῦ Ναοῦ. Ἀπὸ ὥρας δὲ εἰς ὥραν ἡ ἀπορία των ηὐξάνετο· Καὶ αὐτὸς ὁ Κύριλλος ἤρχισε νὰ χάνῃ τὸν ἐνθουσιασμόν του καὶ νὰ αἰσθάνεται ὅτι διεσαλεύετο κατά τι ἡ πίστις του.

Ὁ Ἔσδρας ὅμως εἶχεν ἐννοήσει κάτι περισσότερον καὶ ἔμεινε σύννους ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Τὴν ἑσπέραν δέ, καθὼς ἐπέστρεφον εἰς τὴν οἰκίαν, εἶπεν εἰς τὸν υἱόν του:

— «Σύ, Κύριλλε, θὰ μείνῃς ἀπόψε ἐδῶ, μὲ τὴν ἀδελφήν σου. Ἐγὼ πρέπει νὰ ὑπάγω τώρα εἰς τὸ Σπήλαιον νὰ συνεννοηθῶ μὲ τοὺς φίλους μας. Θὰ ἐπιστρέψω εὐθύς. Θέλω νὰ φέρω ἓν ξῖφος διὰ σὲ καὶ ἓν δι' ἐμέ. Τὸ ξῖφος τοῦ Βασιλέως δὲν θὰ χρειασθῇ ἀκόμη, ἀλλ' ἡμεῖς πιθανὸν νὰ λάβωμεν ἀνάγκην ὅπλων».

— «Σοῦ εἶπε τίποτε ὁ Διδάσκαλος;»

— «Ὁ ἴδιος ὄχι, ἀλλ' ἀπὸ ἕνα τῶν μαθητῶν του τῶν Δώδεκα ἤκουσα ὅτι αὐτὸς εἶπε ὅτι διὰ νὰ κερδίσῃ τὸ βασίλειόν του πρέπει νὰ φονευθῇ καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν νὰ ἀναστηθῇ. Βαθὺς λόγος αὐτός! Ἀλλ' ἐν τούτοις ἐγὼ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν εἶδα νὰ φέρῃ πάλιν εἰς τὴν ζωὴν τοὺς νεκρούς. Ὅ,τι εἶναι γραμμένον πρέπει νὰ γίνῃ».

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην διῆλθε ὁ Κύριλλος ὁμιλῶν μὲ τὴν ἀδελφήν του καὶ τὰς ἄλλας γυναῖκας περὶ τοῦ Διδασκάλου. Κάθε μία εἶχε πολλὰ νὰ διηγηθῇ περὶ τῶν θαυμάτων του, περὶ τῆς καταδεκτικότητός του, περὶ τῆς τρυφερότητός του πρὸς τὰ μικρὰ παιδιά. Τέλος εἶπεν ἡ Εὐνίκη: «Ὁ Διδάσκαλος ἐφοροῦσε σήμερον τὸν ἄρραφον χιτῶνα καὶ τὸν ***ἀββᾶ*** τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐρράψαμεν εἰς τὴν Καπερναούμ».

Ἡ Ἀβιγαία τότε ἀπήντησεν: «Ἡμεῖς τὸ ἐρράψαμεν, ἀλλὰ τὰ ἐνδύματα αὐτὰ δὲν εἶναι δῶρα ἰδικά μας, ἀλλὰ τῆς συζύγου του Χουζᾶ, οἰκονόμου τοῦ παλατίου τοῦ Ἡρώδου, καὶ ἄλλων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι τακτικὰ τὸν συντρέχουν ἐκ τῆς ἰδίας των περιουσίας».

Ὁ Ἔσδρας, πεπειραμένος στρατιώτης ἀλλὰ καὶ Ἰουδαῖος αὐστηρός, ἐζήτει νὰ μετριάσῃ τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ υἱοῦ του, ὑπενθυμίζων εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ ἀναμενομένη ὑπ' αὐτῶν ἐξέγερσις τοῦ λαοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ λάβῃ χώραν πρὶν ἢ παρέλθωσιν αἱ ἐπίσημοι ἡμέραι.

— «Θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἀφήσῃ νὰ παρέλθῃ πρῶτον τὸ Πάσχα, καὶ κατόπιν τὸ Σάββατον. Διότι κανεὶς ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους μας ἄνδρας δὲν θὰ ἀπεφάσιζε νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα οὔτε κατὰ ἑορτάσιμον ἡμέραν, οὔτε κατὰ τὸ Σάββατον».

Ἀλλ' ὁ Κύριλλος ἐμέτρα ἀνυπομόνως τὰς ἡμέρας. Διότι τὸ ἀρνίον τοῦ Πάσχα δὲν θὰ ἐτρώγετο εἰμὴ τὴν νύκτα τῆς Πέμπτης ἡμέρας. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς Τετάρτης ἡμέρας ὁ Ἰησοῦς παρέμεινεν ἐν τῷ Ναῷ διδάσκων, καὶ οἱ λόγοι του ἦσαν εἴπερ ποτὲ θαυμάσιοι καὶ ἀξιομνημόνευτοι. Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν ἐξέπληξε πολλοὺς εἰπὼν ὅτι μία πτωχὴ χήρα, ἥτις ἔρριπτε τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Ναοῦ δύο ὀβολούς, εἶχε συνεισφέρει περισσότερα ἢ ὅλοι οἱ ἄλλοι, οἱ ρίψαντες ἐκεῖ ἐκ τοῦ περισσεύματός των ἄφθονον χρυσίον.

Ὁ Κύριλλος μετὰ τῆς ἀδελφῆς του καὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν παρηκολούθει τὴν διδαχὴν τοῦ Κυρίου, ἱστάμενος παραπλεύρως τῆς Μητρὸς Αὐτοῦ καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς. Ἀλλ' ἦτο δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ τις τὴν ἔννοιαν ὅλων τῶν λόγων του. Αἴφνης, ἐνῷ ἐδίδασκεν, ἠκούσθη ἡ φωνή του ὑψουμένη ὡς ἐν προσευχῇ, τόσον περιπαθῶς, τόσον ἀγωνιωδῶς, ὥστε πάντες οἱ εὑρισκόμενοι ὑπὸ τὰς στοὰς ἐστάθησαν, ἔπαυσαν πᾶσαν των ὁμιλίαν καὶ προσήλωσαν τὴν προσοχήν των εἰς τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

Ἔλεγε: «Νῦν ἐταράχθη ἡ ψυχή μου. Καὶ τί νὰ εἴπω; Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. Πάτερ, δόξασόν

σου τὸ ὄνομα!» Καὶ ἀπήντησε τότε φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ: «Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω». Καὶ ὁ ὄχλος ὁ παριστάμενος ὅστις ἤκουσε ταῦτα εἶπεν ὅτι ἐγένετο βροντή. Ἀλλ' ἄλλοι εἶπον ὅτι ἄγγελος ἐλάλησεν εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν, «Οὐχὶ δι' ἐμὲ ἔγεινεν ἡ φωνὴ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς». Ὁ Κύριλλος ἤκουσε ὅλα ταῦτα μὲ συναίσθημα ἀορίστου φόβου· τρομερὸν βάρος ἐπίεζε τὴν ψυχήν του· δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀναμονήν. Ἡσύχως ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς τοῦ Ναοῦ καὶ ἀπεμακρύνθη, σκεπτόμενος ὅτι ἀφοῦ ἠκούσθη φωνὴ ἀγγέλου ὁμιλοῦσα εἰς τὸν Διδάσκαλον, τοῦτο ἐπρομήνυε κακόν τι. «Πρέπει ἐξάπαντος νὰ τὸ μάθῃ ὁ πατήρ μου,» ἐσκέπτετο, «ἀλλὰ ποῦ νὰ τὸν εὕρω;»

Ἦτο πλέον ἑσπέρα ὅτε συνηντήθη μὲ τὸν πατέρα του ὁ Κύριλλος, παρὰ τὴν Κολυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ κατὰ τὰ συμπεφωνημένα. Πολλὰ εἶχε νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν Ἔσδραν, ἀλλ' ἐκεῖνος τὸν ἤκουεν ἐν σιωπῇ, ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσε εἶπεν:

«Ἔχω ὥρας ποὺ ἐπέστρεψα εἰς τὴν πόλιν. Μανθάνω ὅτι ὁ Ἡρώδης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ τὸν φονεύσουν. Πρέπει νὰ ἤμεθα ἐν ἐπιφυλακῇ, νὰ τὸν εἰδοποιήσωμεν ἐγκαίρως καὶ νὰ τὸν προφυλάξωμεν ἀπ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον. Κρύπτεται ἤδη ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του».

—«Αὐτοὶ θὰ τὸν ἀνακαλύψουν. Θὰ προσέξουν ποῦ θὰ ὑπάγῃ νὰ φάγῃ τὸ Πάσχα καὶ θὰ τὸν συλλάβουν—μὲ τοὺς Δώδεκα».

—«Ἀλλὰ κανείς, οὔτε αὐτοὶ οἱ Δώδεκα, δὲν ἠξεύρει ἀκόμη ποῦ θὰ φάγουν τὸ Πάσχα. Αὔριον μόνον θὰ τὸ μάθουν αὐτοὶ καὶ μόνον αὐτοί, διὰ νὰ μὴ προδοθῇ. Μετὰ δὲ τὸ Πάσχα καὶ τὸ Σάββατον θὰ δύναται νὰ δράσῃ, καὶ τότε θὰ ἤμεθα ὅλοι εἰς τὸ πλευρόν του».

Τὴν σκέψιν αὐτὴν εἶχον κάμει καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ συνωμότουν ἤδη πῶς νὰ προλάβουν τοιοῦτον κίνημα καὶ συλλάβουν τὸν Ἰησοῦν πρὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Τέλος ὁ Ἔσδρας εἶπεν: «Ἡμεῖς θὰ φάγωμεν τὸ Πάσχα μας εἰς τὴν οἰκίαν μας, μετὰ τοῦτο θὰ ἐξέλθωμεν νὰ παραφυλάξωμεν. Ἐγὼ τὸ ξίφος μου τὸ ἔδωκα εἰς τὸν Πέτρον. Μοῦ τὸ ἐζήτησε, δὲν εἶχε ξίφος αὐτός. Τὸ ἰδικόν σου τὸ ἔδωκα εἰς τὸν Ἀνδρέαν. Αὐτοὶ δὲν θὰ φύγουν ἀπὸ πλησίον Του. Διὰ τὴν στιγμὴν ἡμεῖς δὲν χρειαζόμεθα ὅπλα, ἀλλὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος πρέπει ὅλοι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Βασιλέως νὰ εὑρεθοῦν ὡπλισμένοι, μὲ ἀσπίδα καὶ ξίφος.

«Πρέπει πρῶτον νὰ σφαγῇ ὁ Πασχαλινὸς Ἀμνὸς καὶ κατόπιν τούτου νὰ εἰσέλθῃ ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν Βασιλείαν Του».

Εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ γηραιοῦ ὁπλοποιοῦ, διηγέρθη μέγας πόθος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Κυρίλλου—νὰ ἀξιωθῇ νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως.

—«Πρέπει βεβαίως νὰ ἀναμείνωμεν τὴν ὥραν. Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ἐγὼ θὰ ἦμαι ἕτοιμος νὰ βαδίσω εἰς τὸ πλευρόν του».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30ὸν

Ἡ Γεθσημανῆ.

Ἡ νὺξ τοῦ Πάσχα ἦτο προκεχωρημένη. Καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ὅπου γῆς ὑπῆρχον Ἰουδαῖοι, τὸ πασχαλινὸν δεῖπνον εἶχε λήξει καὶ οἱ

ἄνθρωποι ἀπεσύροντο εἰς τὰς κλίνας των, οἱ πλεῖστοι ἐντὸς τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ εἰς τὰς πέριξ τῆς πόλεως ἑτοιμασθείσας πρὸς στέγασιν τῶν ξένων προσκυνητῶν κατασκηνώσεις. Ἔκ τινος οἰκίας κατὰ τὸ κέντρον τῆς πόλεως ἐξῆλθον δύο ἄτομα, ὁ Ἔσδρας καὶ ὁ υἱός του, καὶ κατηυθύνοντο ἐν σπουδῇ πρὸς μίαν διεύθυνσιν.

—«Καλὰ ποὺ παρεφυλάξαμεν καὶ εἴδομεν ποῦ ἐπῆγε νὰ φάγῃ τὸ Πάσχα ὁ Διδάσκαλος» εἶπε ὁ Κύριλλος.

—«Ἂς σπεύσωμεν τώρα», εἶπεν ὁ Ἔσδρας, «νὰ τὸν προφθάσωμεν· νὰ φύγῃ, διὰ νὰ μὴ τὸν συλλάβουν».

Ἀλλ' εἰς μίαν καμπὴν τῆς ὁδοῦ ὁ Ἔσδρας ἐστάθη αἴφνης. Ἔκ τινος μεγάλης αὐλοθύρας ἐξήρχοντο στρατιῶται Ρωμαῖοι λογχοφόροι, ὄπισθεν δὲ τούτων πολλοὶ Ἰουδαῖοι, ἱερεῖς καὶ ὑπηρέται τοῦ Ναοῦ, φέροντες φανοὺς καὶ λαμπάδας ἀνημμένας.

—«Εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἀρχιερέως καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ναοῦ. Ἐκεῖνος δὲ ἐμπρὸς ποῦ τοὺς ὁδηγεῖ—εἶναι,... ὤ, ἀπίστευτον.... ναί, εἶναι ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, μαθητὴς καὶ αὐτὸς τοῦ Κυρίου, εἷς τῶν Δώδεκα!»

—Προδοσία! Προδοσία! Πῶς νὰ προλάβωμεν τώρα ἡμεῖς τὸν Διδάσκαλον, διὰ νὰ μὴ τὸν συλλάβουν;»

Ἀλλὰ πρὸς ἔκπληξιν τοῦ Ἔσδρα, ἡ σπεῖρα τῶν στρατιωτῶν καὶ ἱερέων ἀντὶ νὰ λάβῃ τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν οἰκίαν ὅπου εἶχε φάγει τὸ Πάσχα ὁ Κύριος μετὰ τῶν μαθητῶν του, ἐτράπη πρὸς τὴν ἀνατολικὴν Πύλην τῆς πόλεως, ἥτις ἠνοίχθη εἰς αὐτούς, μετ' αὐτῶν δὲ διῆλθε καὶ ὁ Ἔσδρας μετὰ τοῦ Κυρίλλου, διότι ὡς εἶπεν ὁ Ἔσδρας, «ἂν εὑρίσκεται ἔξω τῆς πόλεως ὁ Διδάσκαλος, θὰ δυνηθῶμεν ἴσως νὰ τὸν φυγαδεύσωμεν εὐκολώτερον». Ἠκολούθουν λοιπὸν καὶ αὐτοί, ὡς ἀνήκοντες εἰς τὴν συνοδείαν, μέχρι τοῦ Χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὃν διελθόντες εὑρέθησαν ἐπὶ τῆς πλαγιᾶς τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, εἰς μονήρη τόπον, τὸν Κῆπον τῆς Γεθσημανῆ, τὸν ὁποῖον, μετὰ τὸ δεῖπνον, ὁ Κύριος εἶχεν ἐκλέξει ὡς τόπον τῆς τελευταίας του ἀγωνίας καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγαπητῶν Του μαθητῶν. Εὐθὺς ὡς εἰσῆλθεν ἡ σπεῖρα εἰς τὸν περίβολον τοῦτον, εἶδε τρεῖς ἄνδρας ἐπὶ τῆς γῆς, βαθέως κοιμωμένους, ὀλίγον δὲ περαιτέρω ἄλλους ὀκτώ, ἀγρυπνοῦντας μέν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς καταβεβλημένους ὑπὸ λύπης καὶ σωματικῆς κοπώσεως, ἐνῷ εἰς ἀπόστασιν λίθου βολῆς ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς τῆς πανσελήνου διεκρίνετο ἡ λευκάζουσα μορφὴ τοῦ Ἰησοῦ, γονυπετοῦς, τὸ πρόσωπον ἔχοντος ἐστραμμένον πρὸς τὸν Οὐρανόν.

Πρὸς τοῦτον προχωρήσας ὁ Ἰούδας εἶπε», Χαῖρε, Διδάσκαλε» καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. Πρὸς αὐτὸν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται:

— «Μὲ φίλημα, Ἰούδα, προδίδεις τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;» ...

Ταῦτα ἀντιληφθεὶς ὁ Πέτρος σύρει τὸ ξίφος του καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἀποκόπτει τὸ οὖς ἑνὸς τῶν συνοδῶν, ὅστις ἔσπευδε νὰ θέσῃ χεῖρα ἐπὶ τοῦ Διδασκάλου.

Ὁ Κύριος, ἐπιτιμήσας τὸν Πέτρον καὶ ἀποκαταστήσας ὡς πρότερον τὸ ὠτίον τοῦ παθόντος, ἐστάθη πρὸς στιγμὴν χωρὶς νὰ τολμήσῃ τις νὰ θέσῃ χεῖρα ἐπ' αὐτοῦ, διότι τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ ὑπεράνθρωπος γλυκύτης τῆς ὅλης του ἐμφανίσεως κατέ-

πληξε πάντας,—μάλιστα οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶται ἔπεσαν κατὰ πρόσωπον, πρὸς στιγμήν, περισσότερον τῶν Ἰουδαίων συγκινηθέντες ἐκ τοῦ θείου ὁράματος.

Ἀλλ' ἡ στιγμιαία ἀναγνώρισις τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Ἰησοῦ παρῆλθε καὶ οἱ στρατιῶται, ὑπήκοοι εἰς τὰς διαταγάς των, τὸν περιεκύκλωσαν, ἐνῷ οἱ μαθηταί, ἔντρομοι, τὸν ἐγκατέλιπον καὶ ἔφυγον πάντες.

Ὁ δὲ Κύριλλος, πνιγόμενος ἐξ ἀκρατήτου συγκινήσεως, ἀνεφώνησε:

«Τὸν συνέλαβον!»

Ἡ σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ ὠφείλετο εἰς τὴν παρουσίαν τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν, οἵτινες ἀνῆκον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν φρουρὰν τοῦ Ναοῦ, καθότι εἰς τοὺς Ἰουδαίους δὲν ἐπετρέπετο νὰ συλλάβωσι τινά, οὔτε δι' ἡμέρας οὔτε διὰ νυκτός. Οἱ στρατιῶται ἐξετέλουν διαταγήν, ἀλλ' ὅτι ἐξετίμησαν τὴν ὅλως ὑπέροχον ἐμφάνισιν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ ὁποίου εἶχον σταλῆ, καταδεικνύεται ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ἣν ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἡ πρώτη τοῦ Ἰησοῦ ὄψις. Ὁ Κύριλλος ἐγνώριζε καλῶς ὅτι εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν θὰ ὡδηγεῖτο ὁ Διδάσκαλος ἀσφαλῶς διὰ μέσου τῶν ὁδῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, καθότι ὁ ἑκατόνταρχος, ὁ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ἦτο προσωπικῶς ὑπεύθυνος ἵνα παραδώσῃ ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς τὰς νενομισμένας ἀρχὰς τοὺς ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν αὐτοῦ συλληφθέντας. Ἠκολούθησε λοιπὸν καὶ αὐτὸς τὸν ὄχλον ὅστις ἐξωγκοῦτο ἀνὰ πᾶν βῆμα, μέχρι τοῦ ἡγεμονικοῦ μεγάρου τοῦ Ἄννα, πενθεροῦ τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα, ὅπου εἰς τὸ προαύλιον ἀνεγνώρισε τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Πέτρον.

Κατώρθωσε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν· ὁ Ἄννας ἀνέμενε τὸν Ἰησοῦν μὲ πονηρὸν μειδίαμα ἐκδικήσεως, τὸ ὁποῖον δὲν ἐφρόντιζε νὰ ἀποκρύψῃ. Πέριξ αὐτοῦ ἔβλεπέ τις μορφὰς ἐχθρικάς, ἐκφραζούσας μῖσος, ἐκδίκησιν, χαιρεκακίαν. Ἐν μέσῳ τοῦ συνωστισμοῦ ὁ Κύριλλος δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ καλῶς τὸν Ἰησοῦν, οὔτε νὰ ἀκούσῃ τὰς ὀλίγας λέξεις, τὰς ὁποίας εἶπεν, ἀπαντῶν εἰς τινα ἐρώτησιν τοῦ Ἄννα, ἀλλ' ἀντελήφθη αἴφνης ὅτι ἐρράπισαν τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὸ αἷμα ἀνῆλθε εἰς τὸ πρόσωπόν του, καὶ τὸν ἐθάμβωσε, ἐνῷ ἐκ τῆς σιωπῆς, ἥτις ἐπέπεσεν ἀποτόμως ἐπὶ τοῦ πλήθους, ἐννόησεν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσπονδοι ἐχθροὶ τοῦ πρᾴου Διδασκάλου συνῃσθάνθησαν ὅλην τὴν ποταπότητα τοῦ ῥαπίσματος ἐκείνου.

Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἵστατο ἀκίνητος, ἀπτόητος, ἐν μεγαλοπρεπεῖ σιωπῇ.

Ἀντελήφθη τότε ὁ Κύριλος ὅτι οἱ ὑπηρέται τοῦ Ἄννα ἐπλησίασαν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδενον τὰς χεῖράς του, διὰ νὰ τὸν μεταφέρουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα, ὅπως δικασθῇ. Τιναχθεὶς ὡς ἐξ ἐφιάλτου, ἤρχισε νὰ διανοίγῃ δρόμον διὰ μέσου τοῦ πλήθους, ὅπως προφθάσῃ καὶ εὑρεθῇ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον πρὸ τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐνῷ διήνοιγε δίοδον, ἀκούει τὸ ὄνομά του:

— «Σὺ εἶσαι, Κύριλλε;» καὶ βλέπει πλησίον του μορφὴν λησμονηθεῖσαν ἀλλὰ συμπαθῆ, τὴν τοῦ Ἀθηναίου συναθλητοῦ του ἐν Ρώμῃ, τοῦ Ἀπολλῶ.

— «Σύ, Ἀπόλλω; Πῶς ἐδῶ;»

— «Ἤλπιζα νὰ σὲ ἐπανεύρω, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἤθελα νὰ γνωρίσω τὸν Βασιλέα σου, χάριν τοῦ ὁποίου μοῦ ἐχάρισες τὴν ἐλευθερίαν μου, Κύριλλε. Πολλὰ ἔχω ἀκούσει περὶ αὐτοῦ ἔκτοτε καὶ ἦλθα διὰ νὰ τοῦ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου».

— «Βλέπεις ὅμως; ὡς ληστὴν οἱ συμπατριῶταί μου τὸν σύρουν εἰς θάνατον», εἶπεν ὁ Κύριλλος, μὲ τόνον ἀπελπισίας.

— «Καὶ οἱ ἴδικοί μου συμπατριῶται δὲν ἐφόνευσαν τὸν Σωκράτην, διότι ἐλάλησε τὴν ἀλήθειαν; Καὶ ὁ Βασιλεύς σου τὴν ἀλήθειαν διδάσκει. Χθὲς τὸν ἤκουσα νὰ λέγῃ, ***Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀλήθεια.*** Καὶ εἶναι, βεβαίως. Ἐγὼ τὸν πιστεύω καὶ θέλω νὰ εἶμαι ὀπαδός του......»

— «Ἂς σπεύσωμεν», τὸν διέκοψεν ὁ Κύριλλος, «πρέπει νὰ εἴμεθα πρῶτοι εἰς τοῦ Καϊάφα, πρὶν κλεισθοῦν αἱ θύραι».

— «Φεύγομεν, λοιπόν, Κύριλλε. Ἐτρέξαμεν μαζὶ εἰς τὴν Ρώμην· ἂς ἴδωμεν τώρα ποιὸς θὰ φθάσῃ πρῶτος!» (ἀκολουθεῖ)

ΔΙΕΘΝΗ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1927

ΠΡΩΤΗ ΤΡΙΜΗΝΙΑ

Μελέται περὶ τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς.

Ἰανουαρίου *2*. Ὁ Χριστιανὸς ἀκόλουθος τοῦ Χριστοῦ.
(Μάρκ. α', 16—20, β' 13—17, Α' Ἰωάν. β'. 6).
Μάρκ. β'. 14.

Ἰανουαρίου *9*. Ὁ γνώμων (κανὼν) τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς.
(Λουκ. ς'. 27—38).
Ματθ. ε'. 48.

Ἰανουαρίου *16*. Ἡ Χριστιανικὴ χρῆσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς.
(Δευτερ. ς'. 4—9, Β'. Τιμόθ. γ'. 14—17).
Ψαλμ. ριθ' 105.

Ἰανουαρίου *23*. Ἡ προσευχὴ ἐν τῇ Χριστιανικῇ ζωῇ.
(Μάρκ. α', 35, ιδ'. 32—36, Ματθ. ς'. 9—13),
Ματθ. ζ'. 7.

Ἰανουαρίου *30*. Ἡ Χριστιανικὴ νίκη κατὰ τῶν πειρασμῶν.
(Λουκ. δ'. 1—13, Α'. Κορ. ι'. 12, 13).
Ἑβρ. β' 18.

Φεβρουαρίου *6*. Ὁ Χριστιανὸς οἰκονόμος τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ.
(Ματθ. κε'. 14—30).
Ματθ. κε'. 21.

Φεβρουαρίου *13*. Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῆς οἰκογενείας.
(Ἐφεσ. ε'. 25—ς'. 4).
Α'. Ἰωάν. δ'. 7.

Φεβρουαρίου 20. Ὑπηρεσία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ δι' αὐτῆς.
(Ματθ. ε'. 13—16, Πράξ. β' 42—47).
Α'. Κορ. γ'. 9.

Φεβρουαρίου 27. Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῆς Κοινωνίας. (Μάθημα ἐγκρατείας).
(Γαλ. ε'. 13—25).
Ἐφεσ. ε'. 11.

Μαρτίου 6. Διάδοσις τῆς καλῆς ἀγγελίας.
(Πράξ. η'. 4—8, Β'. Κορ. ε'. 14—20).
Πράξ. α' 8.

Μαρτίου 13. Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τοῦ κόσμου.
(Ματθ. κη'. 16—20, Πράξ. ιϛ'. 6—15).
Ματθ. κη'. 19.

Μαρτίου 20. Ἡ Χριστιανικὴ ἐλπίς.
(Ἰωάν. ιδ'. 1—13, Β'. Κορ. ε'. 1—10, Α'. Ἰωάν. γ'. 2,3).
Ἰωάν. ιδ'. 2.

Μαρτίου 27. Ἀναθεώρησις—Μελέται ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς.
Ἰωάν. ιδ'. 15.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΡΙΜΗΝΙΑ

Βίος καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.

Ἀπριλίου 3. Ὁ Πέτρος γίνεται μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ.
(Μάρκ. α'. 14—18, 29—31).
Μάρκ. α'. 17.

Ἀπριλίου 10. Ὁ Πέτρος διδάσκεται τὴν ἐμπιστοσύνην.
(Ματθ. ιδ'. 22—33).
Ματθ. ιδ'. 27.

Ἀπριλίου 17. Ἡ μεγάλη ὁμολογία τοῦ Πέτρου.
(Ματθ. ιϛ' 13—24).
Ματθ. ιϛ'. 19.

Ἀπριλίου 24. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
(Ματθ. κη'. 1—10).
Ματθ. κη'. 6.

Μαΐου 1. Ἡ ἄρνησις καὶ ἡ μετάνοια τοῦ Πέτρου.
(Μάρκ. ιδ'. 53, 54, 66—71, Λουκ. κβ'. 61,62).
Α'. Κορ. ι' 12.

Μαΐου 8. Ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἀναστὰς Κύριος.
(Ἰωάν. κ'. 1—10, κα'. 1—23).
Α'. Πέτρ. α'. 3.

Μαΐου 15. Ὁ Πέτρος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς.
(Πράξ. Β'.).
Πράξ. β'. 38.

***Μαΐου** 22.* Ὁ Πέτρος θεραπεύων τὸν χωλόν.
(Πράξ. γ'. 1—δ'. 31).
Πράξ. δ'. 12.

***Μαΐου** 29.* Ὁ Πέτρος ἀτρόμητος εἰς τοὺς διωγμούς.
(Πράξ. ε'. 17—42).
Πράξ. ε'. 29.

***Ἰουνίου** 5.* Ὁ Πέτρος κηρύττων εἰς τοὺς Ἐθνικούς.
(Πράξ. ι'. καὶ ια'.).
Ρωμ. ι'. 12.

***Ἰουνίου** 12.* Ὁ Πέτρος σωζόμενος ἐκ τῆς φυλακῆς.
(Πράξ. ιβ'. 1—17).
Ψαλμ. λδ'. 19.

***Ἰουνίου** 19.* Ὁ Πέτρος καὶ τὰ καθήκοντα καλοῦ πολίτου. (Μάθημα ἐγκρατείας).
(Α'. Πέτρ. β'. 11—17, δ'. 1—5).
Ρωμ. ιγ'. 10.

***Ἰουνίου** 26.* Ἀναθεώρησις. Ἡ ζωὴ καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Πέτρου.
(Α'. Πέτρ. ε'. 1—11).
Ματθ. δ'. 19.

ΤΡΙΤΗ ΤΡΙΜΗΝΙΑ

Οἱ ἀρχαιότεροι βασιλεῖς καὶ προφῆται τοῦ Ἰσραήλ.
Ἀπὸ Σαμουὴλ μέχρι Ἡσαΐου.

***Ἰουλίου** 3.* Ὁ Σαοὺλ ἐκλέγεται βασιλεύς.
(Α'. Σαμ. θ'.—ια'.).
Μιχ. ε'. 8.

***Ἰουλίου** 10.* Ὁ ἀποχαιρετισμὸς τοῦ Σαμουήλ.
(Α'. Σαμ. ιβ'.).
Ψαλμ. κϛ'. 3.

***Ἰουλίου** 17.* Ὁ Σαμουὴλ χρίων τὸν Δαβὶδ βασιλέα.
(Α'. Σαμ. ιϛ' 1—13).
Α'. Τιμ. δ'. 12.

***Ἰουλίου** 24.* Ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Γολιάθ.
(Α'. Σαμ. ιζ'.).
Ψαλμ. κζ'. 1.

***Ἰουλίου** 31.* Ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἰωνάθαν.
(Α'. Σαμ. ιη'. 1—4, ιθ'. 1—7, κ'. 1—42, κγ'. 15—18, Β'. Σαμ. α'. 17—27).
Παροιμ. ιη'. 24.

***Αὐγούστου** 7.* Ὁ Δαβὶδ φειδόμενος τοῦ Σαούλ.
(Α'. Σαμ κϛ').
Ρωμ. ιβ'. 21

Αὐγούστου 14. Ὁ Δαβὶδ κομίζει τὴν Κιβωτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ.
(Β΄. Σαμ. β΄. 1—4, ε΄. 1—5, ϛ΄. 1—15, Ψαλμ. κδ΄.).
Ψαλμ. ξε΄. 4.

Αὐγούστου 21. Ἡ πρὸς τὸν Δαβὶδ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ.
(Α΄. Χρον. ιζ΄.).
Ἑβρ. α΄. 13.

Αὐγούστου 28. Ὁ Νάθαν ὁδηγεῖ τὸν Δαβὶδ εἰς μετάνοιαν.
(Β΄. Σαμ. ια΄. 1—ιβ΄. 25).
Ψαλμ. να΄. 17.

Σεπτεμβρίου 4. Ἡ σοφὴ ἐκλογὴ τοῦ Σολομῶντος.
(Α΄. Βασιλ. γ΄. 4—15).
Παροιμ. γ΄. 13.

Σεπτεμβρίου 11. Ὁ Σολομὼν ἐγκαινιάζει τὸν ναόν.
(Α΄. Βασιλ. η΄.)
Ψαλμ. ρκβ΄. 1.

Σεπτεμβρίου 18. Ὁ διχασμὸς τοῦ Βασιλείου.
(Α΄. Βασιλ. ιβ΄. 1—24).
Παροιμ. ιϛ΄. 18.

Σεπτεμβρίου 25. Ἀναθεώρησις.
Ψαλμ. ργ΄. 19.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΡΙΜΗΝΙΑ

Ὀκτωβρίου 2. Ὁ Ἠλίας ἐπὶ τοῦ Καρμήλου ὄρους.
(Α΄. Βασιλ. ιη΄.).
Ἰησ. Ναυῆ κδ΄. 12

Ὀκτωβρίου 9. Ὁ Ἠλίας ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ.
(Α΄. Βασιλ. ιθ΄.).
Ψαλμ. κζ΄. 14.

Ὀκτωβρίου 16. Ὁ Ἠλίας εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ναβουθάν.
(Α΄. Βασιλ. κα΄.).
Ἀριθ. λβ΄. 23.

Ὀκτωβρίου 23. Ἡ κλῆσις τοῦ Προφήτου.
(Α΄. Βασιλ. ιθ΄. 19,20, Ἀμποῦ ζ΄. 10—15, Ἡσαΐα ϛ΄. 1—8).
Ἡσαΐα ϛ΄. 8.

Ὀκτωβρίου 30. Ὁ Ἀμὼς ἀποκηρύττει τὴν ἁμαρτίαν.
(Ἀμὼς β΄, 4—γ΄. 15).
Ἀμὼς ε΄. 14.

Νοεμβρίου 6. Ὁ Ἀμὼς ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης.
(Ἀμὼς ε΄.—ζ΄.).
Ἀμὼς ε΄. 24.

Νοεμβρίου 13. Ὁ Ὡσηὲ κηρύττει τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ.
(Ὡσηὲ ϛ΄. ια΄. ιδ΄.).
Ὡσηὲ ϛ΄. 6.

Νοεμβρίου 20. Ὁ Μιχαίας ὑπερασπίζεται τοὺς καταπιεζομένους.
(Μιχ. β'. γ'. ς'. ζ'. 1—6).
Μιχ. ς' 8.

Νοεμβρίου 27. Ὁ Ἡσαΐας διδάσκει τὴν ἀληθῆ λατρείαν.
(Ἡσαΐας α', 1—20).
Ψαλμ. κδ'. 3—4.

Δεκεμβρίου 4. Ὁ Ἡσαΐας διδάσκει τὸ ὀρθῶς ζῆν.
(Ἡσα. γ'. 1—ε' 30).
Ἰακώβ. α'. 27.

Δεκεμβρίου 11. Ὁ Ἡσαΐας συμβουλεύει τοὺς ἄρχοντας.
(Ἡσα. ζ'. λα'. λς'. λζ'.).
Ἡσαΐας κς'. 3.

Δεκεμβρίου 18. Ἀναθεώρησις. Οἱ πρῶτοι προφῆται τοῦ Ἰσραήλ.
Ἑβρ. α'. 1.2.

Δεκεμβρίου 25. Μάθημα Χριστουγέννων.
(Λουκ. β'. 1—20).
Ματθ. α'. 21.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Μετὰ λύπης ἀναγγέλλομεν πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν συνδρομητὰς ὅτι ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1927 εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ αὐξήσωμεν τὴν συνδρομὴν τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν εἰς δραχμὰς 25 διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ διαρκὴς αὔξησις τῶν τυπογραφικῶν δαπανῶν ἀπὸ πέρυσι θὰ ἐδικαιολόγει τὴν αὔξησιν ταύτην, ἐδιστάσαμεν ὅμως νὰ τὴν ἐφαρμόσωμεν, ἐλπίζοντες ὅτι ἴσως θὰ ἠλαττοῦντο τὰ ἔξοδα. Ἡ ἐλπὶς αὕτη δυστυχῶς δὲν ἐπραγματοποιήθη. Τοὐναντίον ηὔξησε καὶ ἡ τιμὴ τοῦ χάρτου καὶ τῶν ταχυδρομικῶν.

Αἱ συνδρομαὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ παραμένουν πρὸς τὸ παρὸν ἀμετάβλητοι.